

VOX

SPECIAL

HEEFT

NIJMEGEN

TEVEEL

VROUWEN?

Radboudumc

Malaria is een van de meest voorkomende en ernstigste infectieziekten ter wereld. Er is dringend behoefte aan een effectief vaccin tegen deze ziekte.

Doel

In het huidige onderzoek willen we onderzoeken of we een model kunnen ontwikkelen waarbij we in een later stadium vaccins of geneesmiddelen kunnen testen die de verspreiding van malaria blokkeren (transmissie-blokkerende vaccins en geneesmiddelen).

Onderzoeksprijden

Infectie met malaria onder strikt gecontroleerde omstandigheden, gevolgd door een periode van dagelijks korte controles met bloedprikken.

- Groep A: 7 mei – 5 juli 2018
- Groep B: 3 september – 1 november 2018

Vergoeding: € 1900,-

De afdeling Medische Microbiologie van het Radboudumc zoekt:

Gezonde vrijwilligers (18-35 jaar) voor een Malaria-onderzoek

Wij organiseren vrijblijvende informatie-avonden.

Contactpersonen: Manon Alkema, Isaie Reuling, Saskia van der Boor – arts-onderzoekers

Telefoon: 06 1539 9580

E-mail: malariavaccin@radboudumc.nl

Website: www.malariavaccin.nl

Facebook: www.facebook.com/malariavaccin

Het Hulpfonds helpt!

Het Hulpfonds biedt aan alle collega's van het umc en de universiteit financiële ondersteuning. Wij helpen met financieel advies, budgetbegeleiding en renteloze leningen.

Wil je meer informatie?

E-mail: info@hulpfondsradboud.nl | Telefoon: (024) 309 33 10 | www.hulpfondsradboud.nl

Radboud Universiteit

Radboudumc

Karaktervolle locaties

Vergader- en Conferentiecentrum Soeterbeek

Ruimte voor concentratie

www.ru.nl/soeterbeek

reserveringsbureau@fb.ru.nl of bel: 024 - 361 58 25

Uw locatie voor één of meerdaagse cursussen, seminars, vergaderingen, trainingen of conferenties. Ervaar de inspirerende rust.

Faculty Club Huize Heyendaal

Dé ontmoetingsplek op de campus

www.ru.nl/facultyclub

facultyclub@fb.ru.nl of bel: 024 - 361 59 79

Lunch en diner à la carte, ook arrangementen voor recepties, diners en feesten. Uitstekend geoutilleerde vergaderruimten.

Radboud Universiteit Nijmegen

VOX NR. 5 04/2018 INHOUD

P. 6 / **De opmars van de vrouwelijke student /** Vrouwenoverschot op de campus en in de stad

P. 11 / **Christine Mohrmann was one of the guys**

P. 14 / **Als talent wegsijpelt /** Hoe hoger op de ladder, hoe minder vrouwen

P. 18 / **Pedagoog (m), informaticus (v) /** Portretten

P. 22 / **Wacht vooral niet op je beurt /** Vrouwen in de lokale politiek

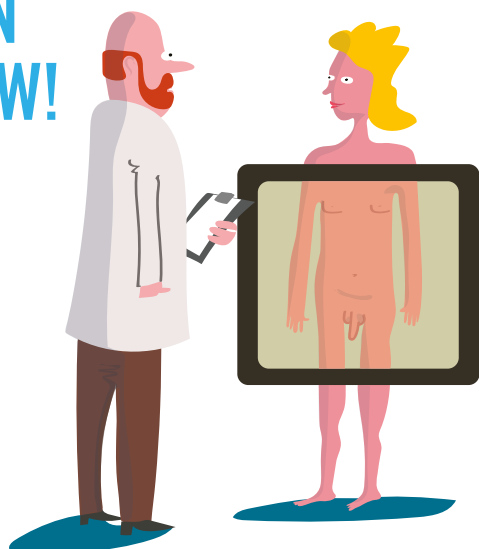
P. 27 / **Vent in een vrouwenstad /** Op zoek naar de laatste mannen

P. 42 / **De dames van voetbalvereniging FC Kunde**

EN VERDER / P. 4 / **KORTAF /** P. 12 / **PROEFPERSONEN (M)** P.26 / **COLUMN LUCY'S LAW /** P.35 / **PUNT** P.36 / **SHOPPEN /** P. 40 / **DE FEEKS BESTAAT NOG STEEDS** P.44 / **CULTUUR** P.46 / **VOXCAMPUS /** P.47 / **HET GEDICHT**

HELP, DE PATIËNT IS EEN VROUW!

P. 32

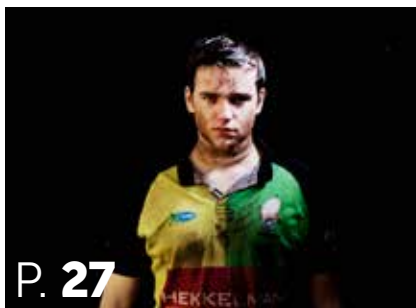
P. 11

P. 18

P. 22

P. 27

P. 36

ILLUSTRATIE COVER: ROEL VENDERBOSCH

REDACTIO NEEL

ONGELIJK

Op de campus lopen meer vrouwen rond dan mannen. Al bijna dertig jaar. Die scheve verhouding zie je terug in Nijmegen: op elke 100 mannen wonen er 106,7 vrouwen. Wat doet dat met de universiteit en met de stad? Trekken de vrouwen aan de touwtjes? Dat dan weer niet.

Hoe talrijk en succesvol de vrouwen ook mogen zijn in de collegebanken, bij elke trede omhoog op de academische ladder holt hun aandeel achteruit. De Nijmeegse gemeenteraad liep tot dit jaar zelfs achter bij andere steden. In 2014 was slechts een kwart vrouw.

Vreemd, in een stad waar de vrouwenbeweging ooit zeer actief was. Dries van Agt weet het vast nog wel: de toenmalige minister van Justitie werd eens bekogeld met maandverband vanwege zijn plan om abortusklinieken te sluiten.

In deze Vox proberen redacteurs (m/v) te achterhalen waarom vrouwen maar zo langzaam opklimmen. En vertellen wetenschappers, studenten en andere Nijmegenaren wat de gevolgen zijn van die scheve sekseverhouding. Je kunt je afvragen of de Waalstad niet te véél vrouwen heeft. Er studeert bijna geen vent meer psychologie, en hoe komen al die vrouwen aan de man?

Redacteur Mathijs Noij kan de feminisering intussen niet meer aanzien en gaat op zoek naar de laatste echte mannen van Nijmegen. Tijdens zijn zoektocht doet hij onder meer deze wijsheid op: 'Van vrouwen kan je heel veel leren, maar niet hoe het is om een man te zijn.'

Annemarie Haverkamp
hoofdredacteur Vox

 www.facebook.com/voxweb.nl

 @voxnieuws

BOVEN HET MAAIVELD

PETER RAAIJMAKERS

Hij is nog maar 21 jaar, maar Peter Raaijmakers zou zo maar eens op het pluche kunnen belanden. De student bestuurskunde aan de Radboud Universiteit is namens de Politieke

Plaatselijke Alliantie (PPA) voorgedragen als wethouder in de gemeente Sint-Michielsgestel. De oppositie reageerde furieus op die keuze. "Het lijkt wel een stageplek voor een student", klonk het in het *Brabants Dagblad*. Zelf blijft Raaijmakers rustig onder alle kritiek. "Als zoiets op je pad komt, dan moet je de knoop doorhakken en tegen jezelf zeggen: ik ga er gewoon voor."

WAARVAN AKTE

"Een moeder die een baby de borst geeft, moet niet gaan zitten appen."

Jan Derksen, hoogleraar Klinische psychologie, vindt dat ouders al voor de geboorte van hun kind afspraken moeten maken over het gebruik van social media. In *De Gelderlander* van 6 maart vertelt hij over zijn voornemen om een actieplan te schrijven

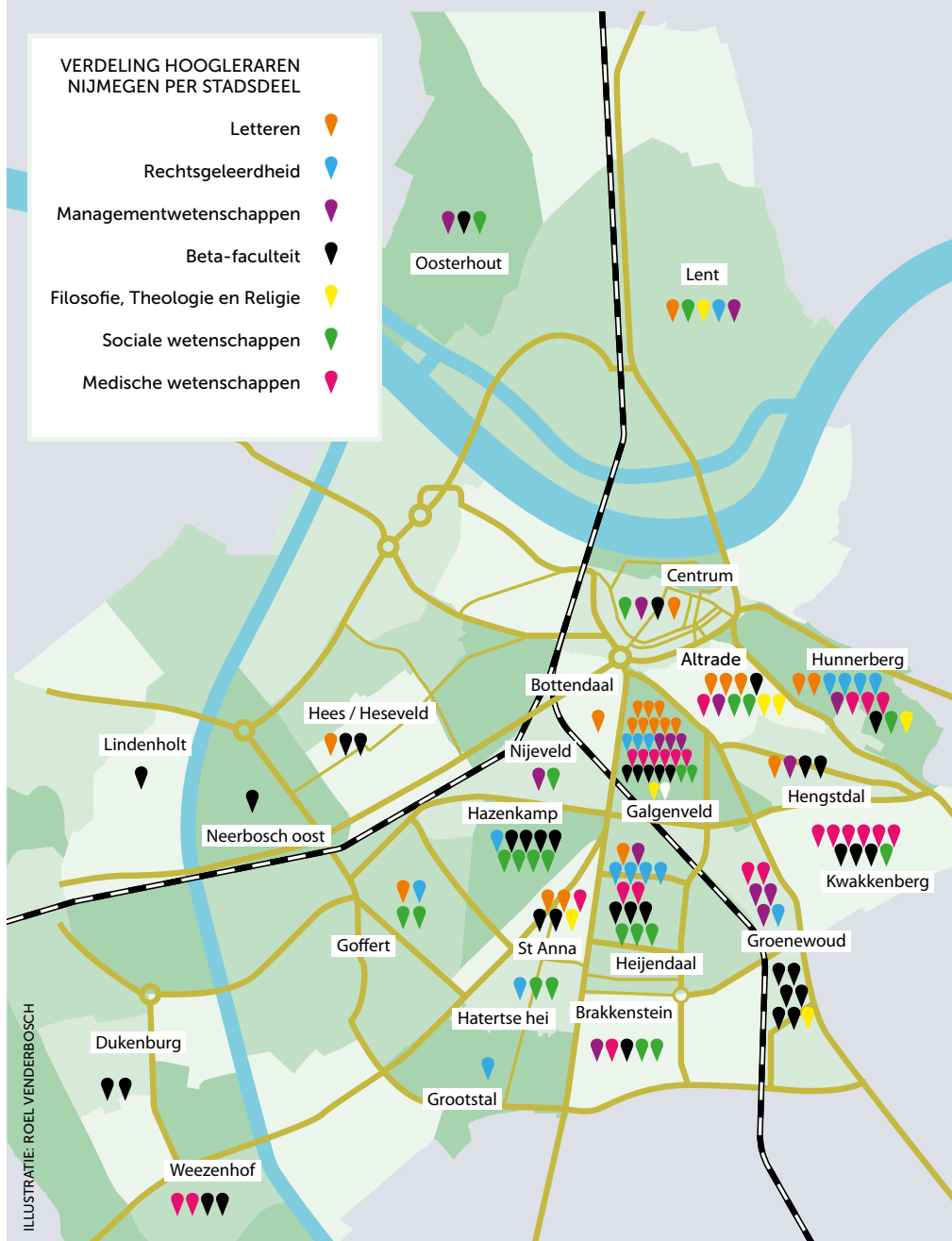
om socialmediaverstaving bij kinderen te voorkomen.

FOTO: GETTY IMAGES

IN HET NIEUWS

VOOR
DAGELIJKS
NIEUWS:
VOXWEB.NL

Ga terug naar 1943 in de educatieve escape room.

FOTO: VOX

Accent “Doe joe sink so?” Studenten gruwen ervan: een accent bij docenten. Dat gaat zo ver dat docenten met een accent minder serieus worden genomen. Onderzoekers van het Nijmeegse Centre for Language Studies toonden dat aan na onderzoek onder 274 studenten. “Studenten komen gewoon in een soort niet-serieus-tenemen-modus als ze een sterker accent horen”, zegt Berna Hendriks. “Ze vinden het lachwekkend en gênant.” Overigens vinden de onderzoekers niet dat docenten op cursus moeten. Maak studenten liever bewust van hun hun vooroordelen. “We zijn hier niet in Oxford.”

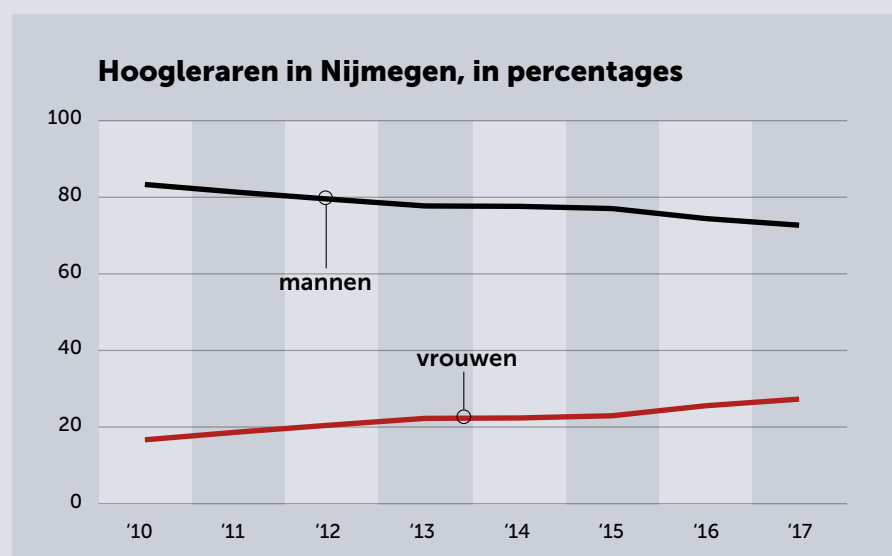
Salaris Foutje, bedankt. De Radboud Universiteit keerde jarenlang te weinig salaris uit aan een groep buitenlandse medewerkers. Werknemers die onder de zogenoemde 30 procentregeling vallen, kregen jarenlang te weinig eindejaarsuitkering en vakantiegeld. Informatica-promovendus Alexis Linard eiste daarom zijn misgelopen maar zuurverdiende centen op. De universiteit erkent haar fout en doet onderzoek naar de manier waarop de groep medewerkers gecompenseerd gaat worden.

Wonen Wat hebben de wijken Heijendaal, Brakkenstein, St. Anna en Groenewoud gemeen? Het zijn de professorenbuurten van Nijmegen, bleek uit een analyse van de postcodegegevens van de hoogleraren in dienst van de Radboud Universiteit (zie illustratie pagina 4). Hoogleraren die hun heil zoeken buiten de stad, strijken vooral neer in Malden. Opvallend: ook Kleef en Kranenburg zijn in trek. Met de lagere huizenprijzen in Duitsland én een hooglerarsalaris moet je daar toch minstens een klein kasteel kunnen kopen.

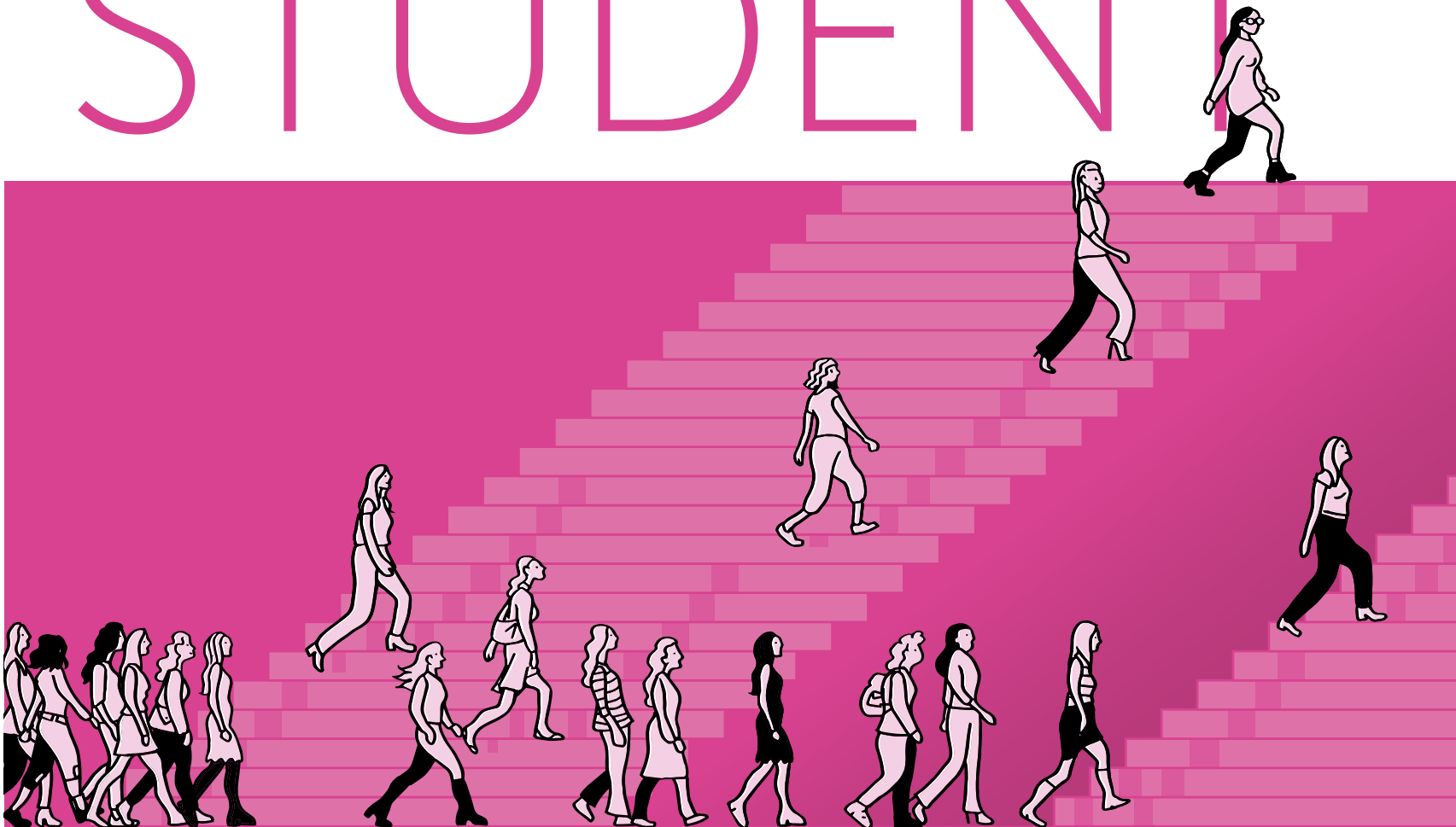
Verkiezingen De Nijmeegse gemeenteraad kleurt rood. Radboudrood, wel te verstaan. 21 van de 39 nieuwe gemeenteraadsleden hebben aan de Nijmeegse universiteit gestudeerd. De raad is daarmee niet bepaald een goede afspiegeling van de bevolking. Volgens Hansko Broeksteeg, staatsrechtdeskundige, is dat best problematisch. “Politieke partijen mogen hier best wat meer rekening mee houden bij de werving.”

Escape room De financiële problemen van Museum het Valkhof ten spijt; er wordt druk gebouwd in de kelder. De universiteit opent daar op 5 mei een educatieve escape room, die de bezoeker terugbrengt naar 1943. In dat jaar sloot rector Bernard Hermesdorf de deuren na een principiële conflict met de bezetter. Als speler beleef je de morele dilemma’s mee van de studenten, die werden opgeroepen voor de *Arbeitseinsatz*. Onderduiken of niet?

Vrouwelijke hoogleraren Met dank aan de zogenoemde Westerdijk Talentimpuls is de Radboud Universiteit zeven hoogleraren rijker (zie grafiek onder). Voormalig minister Jet Bussemaker stelde dit potje beschikbaar om het aandeel vrouwelijke profs versneld op te krikken. Volgens Liedeke Plate, hoogleraar Cultuur en inclusiviteit en een van de ‘Westerdijkhoogleraren’, tonen de cijfers aan dat deze impuls nodig is. “Er heerst in de academische wereld nog steeds een ons-kent-onscultuur: mannen worden hoger gewaardeerd dan vrouwen met exact hetzelfde cv.”

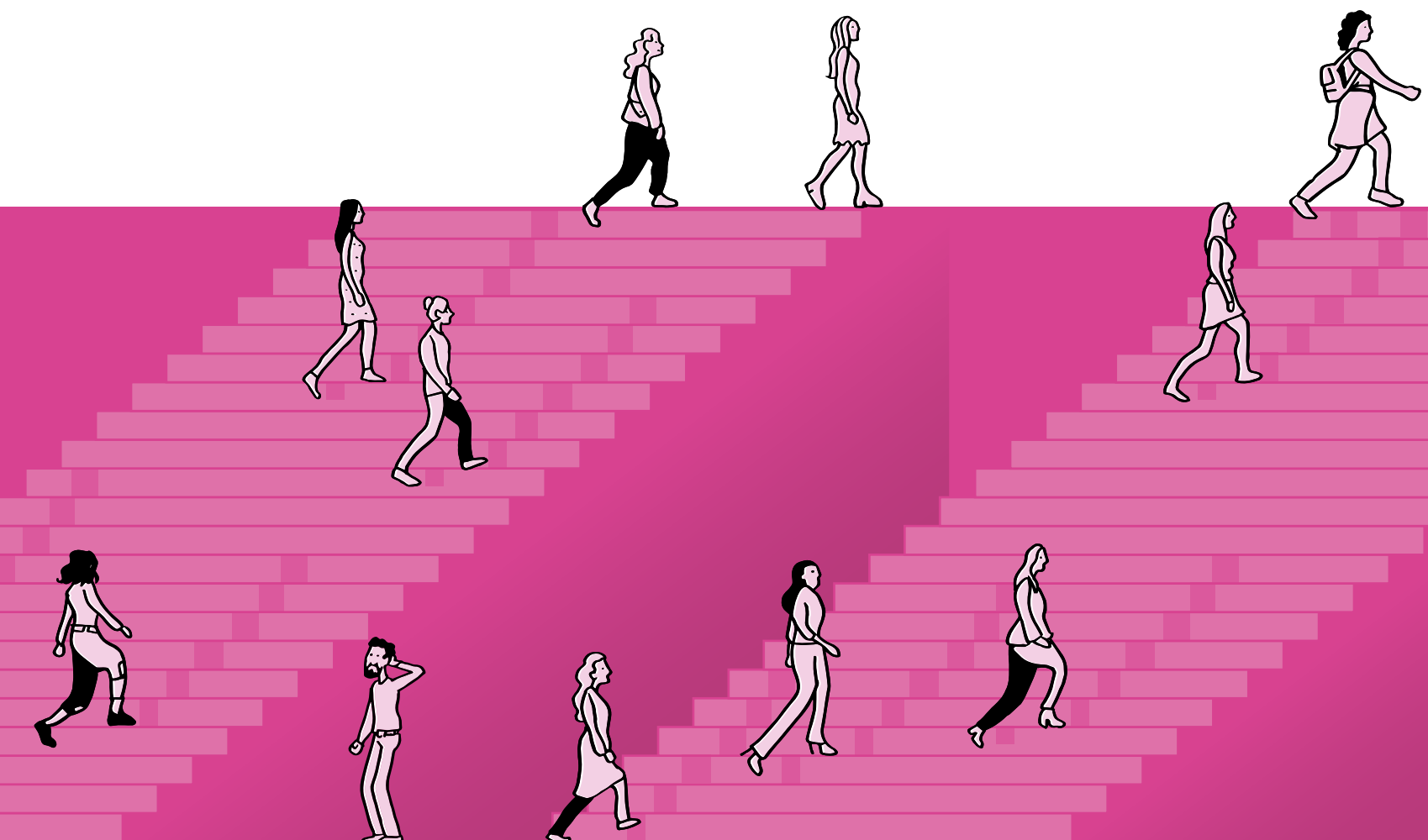
DE OPMAR VAN DE VROUWELI STUDENT

S JKE

Op de Nijmeegse campus lopen meer vrouwelijke dan mannelijke studenten rond. En dat al bijna dertig jaar. Je ziet het meteen bij studies met een vrouwenoverschot, zoals psychologie en pedagogiek. Maar ook in de stad: zes op de tien twintigjarigen in Nijmegen is vrouw. Over de inhaalslag van vrouwelijke studenten.

Tekst: Martine Zuidweg en Mickey Steijaert / **Illustraties:** Roel Venderbosch

Een doordringende blik, het donkere haar opgestoken onder een hoedje dat schuin op haar hoofd staat. Ze draagt een lange rok. Christine Mohrmann stapt de drempel over van een gloednieuw gebouw aan de Wilhelminasingel. Ze is 23 jaar en zal de eerste vrouwelijke hoogleraar in Nijmegen worden. De Radboud Universiteit heet dan nog de Roomsche Katholieke Universiteit en heeft haar deuren pas geopend. Het is 13 oktober 1923.

NONNEN

Mohrmann is niet de enige vrouwelijke student. Dat eerste jaar dat de universiteit bestaat melden zich 38 vrouwen aan, op een totaal van 189 studenten. Een op de vijf is vrouw, dat is geen slechte score. Vergeleken met andere universiteiten steekt de Nijmeegse universiteit gunstig af. Hoe dat komt?

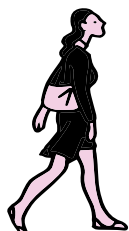
Het heeft te maken met de aantrekkingskracht van de Roomsche Katholieke Universiteit op katholieke studenten, weet biograaf van Mohrmann Marjet Derks. Veel van hen verhuizen prompt als in Nijmegen een katholieke universiteit komt. Ook Mohrmann, die een jaar eerder in Utrecht met studeren is begonnen, verhuist met het hele gezin speciaal voor de universiteit naar Nijmegen. Maar wat ook meespeelt, is dat in die jaren twintig vrouwen sowieso meer onderwijs gaan volgen. Meisjes plakken aan hun lagere school ook een middelbare school vast en dat vraagt om goed opgeleide juffen. Religieuze ordes wijzen nonnen aan om een onderwijsakte te halen aan de universiteit. Mohrmann zit dus tussen studenten in habijt.

IN NIJMEGEN WONEN OP IEDERE 100 MANNEN 106,7 VROUWEN

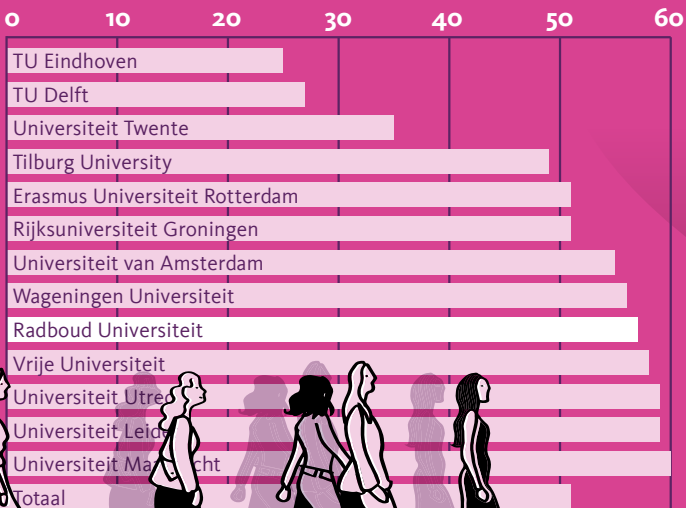
RIJKE KOMAF

Die herfstdag meldt Christine Mohrmann zich als 59ste student bij de rector magnificus, die alle studenten dan nog persoonlijk inschrijft. Ze kent de rector, een priester, nog van haar studiejaar in Utrecht, waar hij hoogleraar was bij taalwetenschap. Ze zal deze Joseph Schrijnen snel beter leren kennen op het instituut Oude Letteren. En als buurtgenoot, want hij woont even verderop in de St. Annastraat, vlakbij haar ouderlijk huis. Het is ons kent ons in die jaren op de Nijmeegse universiteit. En dat blijft decennia lang zo.

In 1940 telt de universiteit 527 studenten, waarvan 120 meisjes, nog steeds een op de vijf. “Op de campus heerste een jongeheertjescultuur. De meisjes die de kans kregen om te studeren waren jongedames, stuk voor stuk van goede komaf,” vertelt universiteitshistoricus Jan Brabers. Families met geld stuurden eerst hun zoons naar de universiteit, als er dan nog geld over was, kwamen de

Percentage vrouwen per universiteit in 2017

Verdeling vrouwen over de Nijmeegse faculteiten in 2017

Bron: DUO

dochteren aan de beurt. “Dus de meisjes die studeerden waren van nóg betere afkomst.”

Pas in de jaren zestig, met de introductie van studiebeurzen, krijgen jongeren uit minder gegoede families de kans te studeren. De faculteit sociale wetenschappen wordt opgericht en trekt enorm veel studenten. Zij zien de sociale studies als instrument om de maatschappij te veranderen. De universiteit groeit als kool. In 1960 telt de campus drieduizend studenten, tien jaar later ruim drie keer zo veel. Tegelijk met de beurzen rukken ook de vrouwelijke studenten op. In 1970 is een kwart van de studenten vrouw.

OMSLAGPUNT

Het omslagpunt komt in 1989, als zich voor het eerst meer vrouwen dan mannen inschrijven. De teller staat op 11.931 studenten, waarvan 51 procent vrouw is. Daarna loopt het percentage alleen maar op. Nu zijn de vrouwelijke studenten op de Nijmeegse universiteit veruit in de meerderheid: 57 procent van de studenten is vrouw.

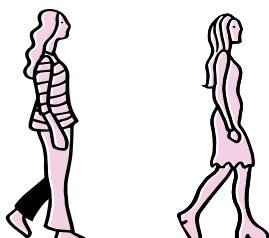
De oorzaak? Meisjes doen het simpelweg beter op school. Vandaar dat je ook op andere Nederlandse universiteiten, zoals die van Utrecht en Leiden, meer vrouwen dan mannen tegenkomt. Of kijk naar de buurlanden. Of nog verder. In heel Europa zijn vrouwen oververtegenwoordigd op de universiteiten.

In een relatief kleine stad als Nijmegen zie je dat onmiddellijk terug in de stadsbevolking. In Nijmegen wonen op iedere 100 mannen 106,7 vrouwen. In Nederland is dat op iedere 100 mannen 101,55 vrouwen.

LIEVER EEN DOCHTER

En dan kan het zo maar zijn dat sommige ouders liever een dochter krijgen dan een zoon. Terwijl dat decennia lang andersom was. The National Bureau of Economic Research, een toonaangevend onderzoeksbureau op het gebied van economie in de VS, presenteerde onlangs een studie over het onderwerp. Terwijl ouders voorheen stopten met kinderen nadat ze een zoon hadden gekregen en niet nadat ze een dochter kregen – om nog te gaan voor een zoon –, wijzen de nieuwste data op een omgekeerd beeld. Ouders stoppen eerder met kinderen krijgen nadat ze een dochter hebben gekregen.

The New York Times put zich uit in verklaringen. Vaders hebben traditioneel vaker een voorkeur voor jongens, maar wellicht dat dat verandert nu meisjes meer sporten en andere stoere dingen doen. Moeders, die vaker liever een dochter willen, hebben door de emancipatie een grotere stem gekregen in de gezinsplanning. Maar het onderwijssucces van vrouwen speelt zeker ook een rol, schrijft de krant. ‘Women are more likely to be college graduates than men.’ Misschien, oppert *The New York Times*, is het zelfs zo dat ouders na een dochter stoppen, omdat dochters zo veel kosten. Juist vanwege de grotere kans dat ze gaan studeren.

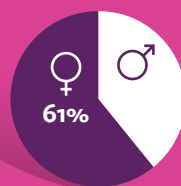
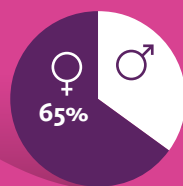
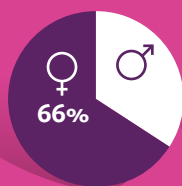
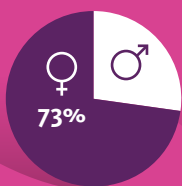

Percentage vrouwen per faculteit in 2017

Sociale Wetenschappen Medische Wetenschappen

Letteren

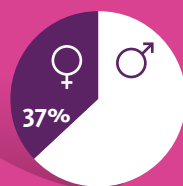
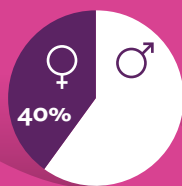
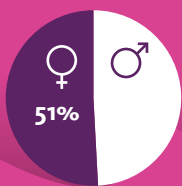
Rechtsgeleerdheid

Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen

Managementwetenschappen

Natuurkunde, Wiskunde en Informatica

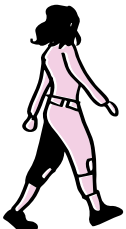

'ALS JONGENS HEEL IJVERIG ZIJN DAN KUNNEN ZE HET POPULAIR ZIJN WEL VERGETEN'

Nijmegen telt dus relatief veel vrouwen. Vooral bij de groep twintigjarige Nijmegenaren zijn vrouwen in de meerderheid: 60 procent van hen is vrouw. Alleen Maastricht komt van de universiteitssteden aan een even hoog percentage.

Vrouwen doen het beter op school en maken dus ook vaker de stap naar de universiteit. Met biologische verschillen heeft het weinig van doen, zegt socioloog Margriet van Hek, die promoveerde op onderzoek naar genderongelijkheid in onderwijsprestaties. "Alles wijst erop dat jongens en meisjes geboren worden met hooguit een klein verschil in aanleg voor leren. Dat verschil wordt pas groter als ze opgroeien, door opvoeding en socialisatie."

Meisjes worden vaker aangemoedigd om rustig binnenshuis te spelen, blijkt uit observaties van sociologen en pedagogen. Ze worden ook meer dan jongens gestimuleerd om te lezen, zegt Van Hek. Jongens worden juist vaker naar buiten gestuurd. "Als je dat jarenlang zo gewend bent, is het niet vreemd dat meisjes uiteindelijk taalvaardiger zijn en jongens lastiger stil kunnen zitten in de klas."

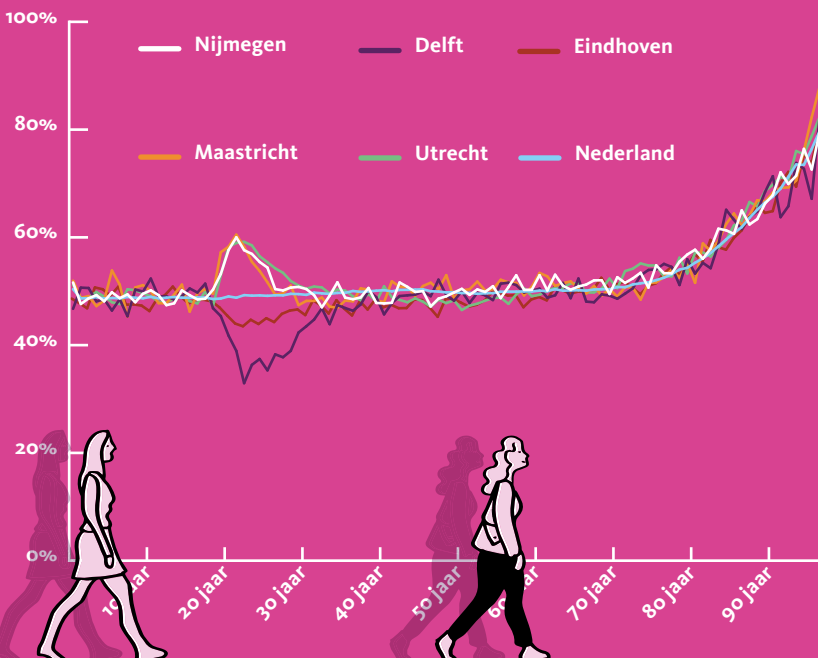
STEREOTYPE

Op de middelbare school zijn zowel jongens als meisjes hypergevoelig voor wat hoort en niet hoort. "Cru gezegd: als jongens heel ijverig zijn, dan kunnen ze het populair zijn wel vergeten. Bij meisjes heeft hard leren minder consequenties voor hun sociale status." Jongens moeten een *effortless achiever* zijn, zoals Amerikaanse sociologen dat omschrijven. Ze mogen het heus wel goed doen op school, maar het hoort niet dat ze daar veel voor doen. Het past bij het stereotype dat jongens van nature intelligent zouden zijn, zegt Van Hek. "Als een meisje het goed doet, wordt al gauw gezegd dat ze er hard voor heeft geleerd."

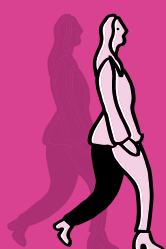
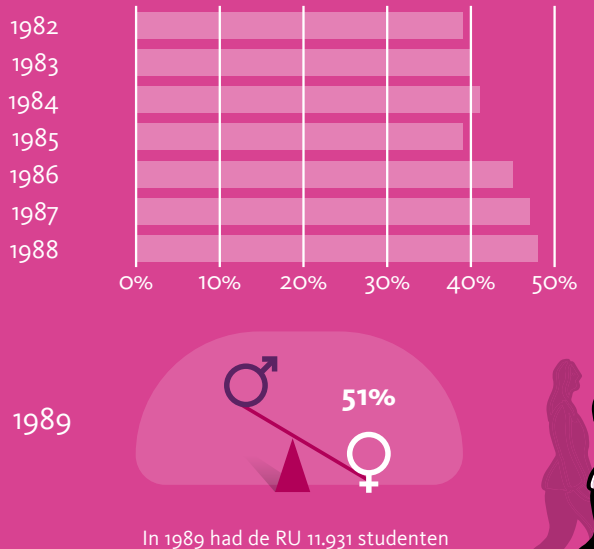
Als Christine Mohrmann nu had gestudeerd, droeg ze waarschijnlijk geen lange rok, maar een lange broek of een korte rok of shorts of ... "Voor vrouwen is er in een halve eeuw zo veel veranderd. Ze mogen zich heel vrouwelijk kleden en gedragen, maar stoer net zo goed. Ze mogen alles studeren, zelfs techniek. Het is niet vreemd als ze vol-tijd werken, of parttime, ook niet als ze thuis blijven. Voor jongens is daar veel minder in veranderd. Jongens moeten zich nog steeds heel erg als jongen gedragen. Een jongen die pedagogiek wil studeren is al gauw een watje. En het gebeurt maar weinig dat mannen thuis blijven om voor de kinderen te zorgen."

Het is ook weer niet zo dat jongens er al decennialang een potje van maken, zegt Van Hek. "Jongens zijn het de afgelopen vijftig jaar niet slechter gaan doen. Ook zij zijn hoger opgeleid. Alleen: de meisjes zijn het nóg beter gaan doen." *

Percentage vrouwen totale bevolking in studentensteden

Omslagpunt percentage vrouwen ten opzichte van het totaal aantal studenten

EERSTE VROUWELIJKE HOOGLEERAAR
 CHRISTINE MOHRMANN

Sigaren roken met de mannen

Christine Mohrmann moest hard vechten voor haar plek. Eenmaal hoogleraar was ze *one of the guys*. En las ze met genoeg de priesters de les.

Tekst: Martine Zuidweg

Illustraties: Fotopersbureau Gelderland, Nijmegen

Christine Mohrmann (1903-1988) was een briljante student en onderzoeker, maar het duurde lang voordat ze tot hoogleraar werd benoemd. De Nijmeegse biograaf Marjet Derks denkt dat dat niet alleen kwam doordat vrouwen in academische kringen lange tijd niet serieus werden genomen, maar dat de hechte band met haar promotor Jos Schrijnen wellicht ook een rol speelde. “Ze was een ongetrouwde lekenvrouw die omging met een priester en dan nog wel de broer van de bisschop van Roermond. Ze woonden schuin tegenover elkaar aan de Annastraat en kwamen bij elkaar over de vloer. Ook bezochten ze samen conferenties in het buitenland.”

De hechte omgang tussen de twee was voer voor speculatie. “Nijmegen was in die tijd in

veel opzichten een bekrompen, katholieke gemeenschap. Haar benoemen als hoogleraar was een grens die men niet over wilde gaan. Toen er een leerstoel vrij kwam in haar vakgroep, werd een minder gekwalificeerde mannelijke collega benoemd.”

Mohrmann was gekwetst en stak dat niet onder stoelen of banken. “Het was natuurlijk ook tragisch. Haar hele leven stond in dienst van de wetenschap. Ze werkte altijd. Dat je carrière dan gedwarsboomd wordt, moet moeilijk te verdragen zijn.”

In 1953, op haar vijftigste, was het dan eindelijk zover. Mohrmann was internationaal befaamd om haar onderzoek naar oudchristelijk en middeleeuws Latijn en toen de prof in dat vakgebied met pensioen ging, kon niemand nog om haar heen.

Tijdens haar aantreden als eerste vrouwelijke hoogleraar in Nijmegen wees ze ‘mijne heren professoren’ er fijntjes op dat ze voortaan ‘en mevrouw professor’ moesten toevoegen aan hun begroeting van de academische gemeenschap. Ze zei: “Ik ben mij er met enige schroom van bewust, dat ik door toe te treden tot Uw kring meer veranderingen teweeg breng, dan door gaans door de intrede van een nieuwe hoogleraar veroorzaakt worden. Zo zal ik bij voorbeeld voortaan als enige onder u het voorrecht hebben, om de oude formule, die ik zojuist uitsprak: ‘Mijne Heren Professoren’ te bezigen.”

Het feit dat ze vrouw was en er een duidelijke mening op nahield, heeft de tongen wel beroerd, zegt Derks. “Ze was duidelijk aanwezig. Iedereen wist wie ze was.” Mohrmann nam deel aan de befaamde ‘wandclub’, een select gezelschap van Nijmeegse hoogleraren, dat zich een paar keer per jaar terugtrok om onder het genot van wijn en sigaren nieuwe benoemingen te regelen. Mohrmann rookte mee.

Ze was streng. Haar promovendi ontving ze op zaterdagochtend bij haar thuis. Dan wilde ze teksten zien. En als ze een hoofdstuk niet af hadden, toonde Mohrmann geen begrip. Derks: “Ik heb volwassen mannen gesproken die mij jaren later nog rillend vertelden dat dat het meest gevreesde moment van de maand was: als je een hoofdstuk moest inleveren en met haar bespreken.”

In de collegezaal schiep ze er genoeg in om de priesters de les te lezen. “Het was wel eens moeilijk voor priesters om van een vrouw gezaghebbende dingen aan te nemen, maar dan overulede ze zo iemand met plezier. Ze had haar inhoud paraat. Ze wist altijd waar ze het over had.”

Maar Christine Mohrmann was zeker geen feminist of een vernieuwer. Ze gruwde van het type activistische student dat in de jaren zestig de campus betrad. Dom en onbeleefd, vond ze die jongeren. *

GEZOCHT PROEFPERSOON (M)

BEN JE GEZOND EN MAN?
MAIL DAN NAAR
R.KNAPPERD@RU.NL

BEN JE GEZOND EN MAN?
MAIL DAN NAAR
R.KNAPPERD@RU.NL

Voor onderzoekers is het helemaal niet handig, dat vrouwenoverschot op de campus. Want zie maar eens aan mannelijke proefpersonen te komen.

Tekst: Mickey Steijaert / Beeld: Getty Images (bewerking)

Boven de printers in het Huygensgebouw hangt het vol met felgekleurde flyers. 'Deelnemers gezocht', roepen ze je toe. Of: 'Proefpersonen gezocht'. Of, to the point: 'Mannen gezocht!' Het Huygensgebouw is een van de schaarse plekken op de Radboud Universiteit met meer mannelijke dan vrouwelijke studenten. Daardoor is het voor onderzoekers een populaire locatie om op jacht te gaan naar mannelijke proefpersonen. Waarom?

Dat zit zo. Veel psychologisch en neurologisch onderzoek is gebaseerd op experimenten bij student-proefpersonen. Studenten zijn immers jong en daardoor vaak gezond, op de universiteit ruim beschikbaar en tegen een kleine vergoeding graag bereid om mee te doen aan onderzoek. Er is alleen één probleem met de studentenpopulatie in Nijmegen: ze bestaat voor het overgrote deel uit vrouwen.

Lieke Hofmans, PhD-studente aan het Donders Instituut, is een van de onderzoekers die regelmatig flyers verspreidt in het Huygensgebouw. Zij voert een grootschalige studie uit naar de invloed van het hormoon dopamine op het brein. "Een fiftyfiftyverdeling tussen mannen en vrouwen is een strenge eis in onze studie", legt ze uit. "De vrouwelijke proefpersonen vinden we heel snel. Maar we hebben moeite om genoeg mannen te vinden." De zoektocht naar mannen kost Hofmans kostbare tijd, en vertraagt in het ergste geval haar onderzoekstraject.

'EEN FIFTYFIFTY-VERDELING IS EEN STRENGE EIS'

Hofmans is zeker niet de enige met dit probleem: bij ieder psychologisch of neurowetenschappelijk onderzoek waarbij geslacht een rol speelt, behoort een evenredige verdeling tussen mannelijke en vrouwelijke proefpersonen tot de methodologische spelregels. "In de neurowetenschappen wordt onderzoek met proefpersonen van maar één sekse steeds minder geaccepteerd", vertelt Erno Hermans, hoofdonderzoeker bij het Donders Instituut. "Zelf doe ik onderzoek naar stresshormonen. Daarbij moet je rekening houden met de invloed van geslachtshormonen en zit je vrijwel altijd vast aan een gelijke verdeling." Alleen bij studies over biologische basisprocessen die vrijwel identiek zijn onder mannen en vrouwen, speelt geslacht minder een rol. Hermans: "Bijvoorbeeld bij onderzoek naar

ons visuele systeem. Daarbij hoeft het niet uit te maken."

PROEFPERSOONPUNTEN

Ook in psychologisch onderzoek is geslacht van belang. Inge Rabeling is docente bij psychologie en coördinator van de bachelorthesis. "We leggen onze studenten niet standaard een verplichting op over de verhouding man-vrouw", vertelt Rabeling. "Tenzij die verdeling relevant is voor de onderzoeksvraag. Als studenten een vergelijking willen maken tussen mannen en vrouwen, dan wordt gestreefd naar ongeveer gelijke aantallen." Ook de studenten van Rabeling worstelen soms met het vinden van mannelijke deelnemers voor hun onderzoek. Rabeling: "Dan raden we ze aan om actief te werven, bijvoorbeeld met flyers of posters in faculteiten waar veel mannen studeren. Of om buiten de universiteit naar deelnemers te zoeken. Onze ervaring is dat het dan meestal lukt om voldoende deelnemers te vinden."

Het Donders Instituut en het BSI-lab werken met het zogenaamde Sona-systeem. Bij Sona kunnen studenten zich inschrijven als proefpersoon en deelnemen aan lopende experimenten. Maar: van de ruim 3200 ingeschreven Sona-gebruikers zijn er ruim 2400 vrouw. Die enorme disbalans ontstaat onder andere door het grote aantal psychologiestudenten onder de gebruikers. Tijdens hun propedeuse dienen psychologiestudenten 'proefpersoonpunten' te verdienen, die ze krijgen door als proefpersoon deel te nemen aan onderzoek. En de psychologieopleiding is met 74 procent vrouwelijke studenten een van de vrouwelijkste studies van de campus.

Desondanks ziet Hermans Sona als een zegen. Het systeem biedt namelijk ook direct oplossingen voor het gebrek aan mannen, aldus Hermans. "Zo kun je je experiment tijdelijk 'uitzetten' voor vrouwen, of specifieke quota stellen per geslacht. Vervolgens hoef je alleen maar te blijven werven tot je de ideale man-vrouwverdeling hebt." Ook is het mogelijk om bijvoorbeeld alle mannelijke gebruikers een mail te sturen om hen op een studie te wijzen. En werkt dat alles nog niet? Dan zijn er gelukkig nog de prikboards in het Huygensgebouw. *

HEEFT NIJMEGEN TE VEEL VROUWEN?

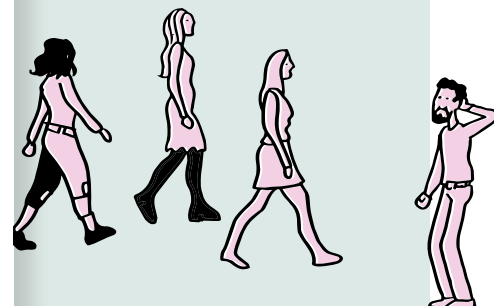
Jan Derksen, hoogleraar bij psychologie en als mannelijke klinisch psycholoog in de minderheid.

"Mijn stelling is niet dat er te veel vrouwen zijn, maar er zijn te weinig mannen. In de zorg hebben we alle mensen nodig, er zijn enorme wachtlijsten. Ook in het basisonderwijs en bij pedagogen is een gebrek aan mannen. Dat is jammer, want als kind is het prettig als je je kunt identificeren met vrouwen én mannen.

Wanneer je als psycholoog een indicatie stelt bij een kind, neem je daar graag gender in mee. Is het kind beter af als het straks begeleid wordt door een man of een vrouw? Wat is de beste klik? Dat heeft onder meer te maken met de relatie met de eigen vader en moeder. Nu zijn het vooral vrouwen die de behandelingen doen, omdat er weinig mannen zijn.

Ik vind het belangrijk dat we mannen interesseren voor het vakgebied. We hebben goede mannelijke voorbeelden nodig. Ik zou zeggen: zorg dat er op de universiteit bij voorlichtingsactiviteiten ook mannen rondlopen.

Het vak is gefeminiseerd. Toen ik hier in 1973 begon als eerstejaars psychologie, was de helft nog man. Mannen kiezen nu over het algemeen voor beroepen met meer concurrentie en waar meer geld in te verdienen valt, terwijl psychologie drijft op liefde."

Hoe talent wegsijpelt

Hoe snel marcheren de vele vrouwelijke studenten naar de top? Bij de promovendi zijn ze nog in de meerderheid, maar dan valt een grote groep af. In de hogere regionen van de wetenschap stoot de vrouwenschare nog steeds tegen het glazen plafond.

Tekst: Linda van der Pol

Koningin Máxima opende in februari dit jaar Oncode, een virtueel kankerinstituut dat wetenschappelijke organisaties bundelt en aankomende jaren 120 miljoen mag steken in kankeronderzoek. Maar stonden daar nu vijf mannen van gelijke kleur en leeftijd op het podium, die binnen eigen gelederen een zak geld gingen verdelen? In *Nieuwsuur* moest initiatiefnemer Hans Clevers, hoogleraar in Utrecht en oud-voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, zich verdedigen tegenover publicist en microbioloog Rosanne Hertzberger, die een old boys network in werking zag. Ja, gaf Clevers toe, “De *gender balance* is bij ons een probleem. Maar het ligt aan de vrouwen. We hebben veel jonge vrouwen met potentie, maar als puntje bij paaltje komt, haken ze af. Daar kunnen wij niets aan doen. Nederlandse vrouwen willen niet beulen.”

Al zolang de genderdiscussie op de universiteit woedt, liggen legio argumenten op tafel om de achterblijvende deelname van vrouwen in de hoogste regionen van de wetenschap te verklaren: rammelende eierstokken die de academische ambities van vrouwen inperken, de onverengbaarheid van het moederschap met de competitieve academie. En dat terwijl de kweekvijver vol vrouwelijke promovendi zit. Al ruim tien jaar heeft de Radboud Universiteit nipt meer vrouwelijke dan mannelijke promovendi in dienst: de promovendus is met 51 procent dus vaker vrouw.

LADDER

Zo bezien moet de wetenschap intussen wel een vrouwenbastion zijn of daar tenminste op afstevenen. Echter, bij iedere trede omhoog op de academische ladder neemt het percentage vrouwen af. Van de 80 procent van alle gepromoveerden die een baan ambiëren in het onderzoek, komt maar 10 procent daadwerkelijk in een onderzoeksbaan op de universiteit terecht. Daar missen vrouwen vaker de boot dan mannen. Is van de universitair docenten ongeveer een derde vrouw, van de universitair hoofddocenten is dat een kwart. Onder hoogleraren is de vrouw-manverdeling minder dan een op vijf.

Op de Radboud Universiteit liggen de percentages vrouwen onder universitair docenten (38 procent), universitair hoofddocenten (33,4 procent) en hoogleraren (27,5 procent) wel iets hoger dan het Nederlandse gemiddelde. In totaal is 42,7 procent van het wetenschappelijk personeel vrouw.

In vergelijking met de meeste universiteiten doet Nijmegen het dus goed, maar reden om op onze lauweren te rusten is er niet. Met name de stap van promovendus naar universitair docent is in Nijmegen erg groot, blijkt uit de glazenplafondindex – een simpele berekening om de belemmerde doorstroom van vrouwen aan te tonen. Je deelt het percentage vrouwen in een functie door het

OP EUROPEES NIVEAU SCOORT NEDERLAND RONDUIT SLECHT

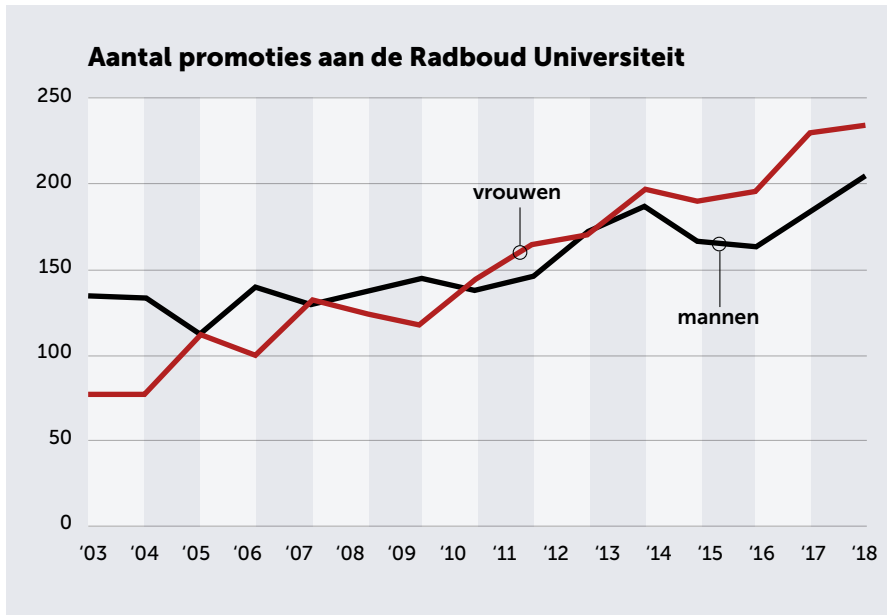
Vrouwelijke hoogleraren bij de opening van het academisch jaar, september 2017

percentage vrouwen in een functie één trap daarboven, bijvoorbeeld: het percentage vrouwelijke promovendi gedeeld door het percentage vrouwelijke universitair docenten. Een uitkomst (fors) hoger dan één duidt op een belemmering voor vrouwen om door te stromen naar de hogere regionen. Landelijk is de glazenplafondindex tussen promovendus en universitair docent 1,1, op de Radboud Universiteit ligt die op 1,34.

INJECTIE

Juist bovenaan de ladder, bij het hoogleraarschap, wenden universiteiten verschillende instrumenten aan om het aandeel vrouwen sneller op peil te krijgen. Want sukkelt Nederland door met het groeiende cijfer van nu, dan bereiken we pas over ruim dertig jaar, in 2051, een evenredige man-vrouwverdeling op hoogleraarposten. De Westerdijk Talentimpuls is zo'n instrument: een financiële injectie van vijf miljoen om de aanstelling van honderd extra vrouwelijke hoogleraren gedeeltelijk te dekken. De Radboud Universiteit realiseerde met die impuls zeven extra aanstellingen, terwijl zij het op dit vlak toch al goed lijkt te doen: ze ligt op een zelf opgelegd schema om in 2020 30 procent vrouwelijke hoogleraren te halen.

Maar, merkte Liedeke Plate, 'Westerdijkhoogleraar' Cultuur en inclusiviteit, op bij haar toekenning: “Op de

Radboud Universiteit werden afgelopen jaar 21 mannelijke en 18 vrouwelijke hoogleraren benoemd. Trek daar de zeven Westerdijkers af en het loopt weer helemaal scheef.”

De universiteit is overigens niet de enige werkplek waar genderemancipatie te wensen over laat. Op Europees niveau scoort Nederland zelfs over de hele linie ronduit slecht: driekwart van alle vrouwen werkt in deeltijd, minder dan de helft van de vrouwelijke beroepsbevolking is financieel onafhankelijk. De loonkloof is met 16,1 procent significant. En terwijl quota het aantal vrouwen in topfuncties bij de rijksoverheid doen stijgen tot 30 procent, komt het bedrijfsleven daar nog lang niet aan.

Zo bezien móéten we onze collegezalen wel laten volstromen met vrouwen. De Radboud Universiteit, maar feitelijk de hele maatschappij, heeft last van een *leaking pipeline*: vrouwelijk talent sijpelt voortdurend weg. *

De landelijke cijfers zijn afkomstig uit de Monitor Vrouwelijke Hoogleraren 2017. Radboudpercentages zijn de standen op 31 december 2017.

Zelfs op een ‘vrouwelijke’ universiteit als de Nijmeegse is anno 2018 nog bijna driekwart van de hoogleraren man. Wie denkt dat het puur een kwestie van tijd is voor de verhouding bijtrekt, zit er helaas naast, stelt hoogleraar Gender en diversiteit Marieke van den Brink.

Tekst: Lara Maassen

Alle Westerdijkbeurzen en mentorprogramma’s ten spijt: slechts 26,5 procent van de Radboud-hoogleraren is vrouw. Dat is boven het landelijk gemiddelde van 18 procent, maar feit blijft dat de grote meerderheid van de professoren man is. Marieke van den Brink is dan ook gewend dat ze niet ‘herkend’ wordt als hoogleraar. “Als ik over de universiteit loop, verwachten mensen niet dat ik deze functie heb. Daarvoor kijken ze toch eerder uit naar grijze mannen.”, grapt ze. Maar haar cv liegt er niet om: Van den Brink promoveerde in 2009 cum laude op de rol van gender binnen hoogleraarbenoemingen, werd in 2016 zelf hoogleraar en deed voor de Europese Unie een studie naar de rol van gender in de academische wereld.

Haar onderzoek ontkracht een aantal hardnekkige mythes. Dat er simpelweg niet genoeg vrouwelijk potentieel is, bijvoorbeeld. Van den Brink: “Je hoort vaak dat ‘ze er gewoon nog niet zijn’, die professorabele vrouwen. Dat die golf nog moet komen. Dat klopt niet. Als we kijken naar de cijfers, zien we duidelijk dat er sinds 1980 een grote stijging zit in het aantal vrouwelijke promovendi. Het punt is alleen: wat gebeurt daarna? Die stijging vertaalt zich namelijk niet evenredig in benoemingen van vrouwelijke hoogleraren. Bij elke hogere trede op de carrière ladder blijft een steeds kleiner percentage vrouwen over.”

Ligt dat niet gewoon aan de vrouwen zelf? Ze verrichten meer deeltijdwerk, kiezen er vaker voor om bij de kinderen te zijn. Maar dat gaat voor de campus niet op, zegt Van den Brink. In de academische wereld werken vrouwen veel minder in deeltijd dan in andere sectoren. Er is wel verschil in werkuren tussen mannen en vrouwen, maar dat is te gering om het gat in topposities te verklaren. “Daarbij: we zien de

De valkuil van 'zij zal wel niet willen'

achterstand óók ontstaan bij vrouwen die full-time werken."

Selectiecommissies vooronderstellen vaak dat vrouwen het niet kunnen of willen, zo'n hoge positie. "Omdat ze net kinderen hebben gekregen, bijvoorbeeld. Of omdat ze verwachten dat de man des huizes al een belangrijke baan elders heeft en ze dan vast niet een-twee-drie gaan verhuizen. Die vrouwen krijgen dus niet eens de kans om te solliciteren op een functie. Terwijl ze misschien wel degelijk willen."

WAARDEREN

Er moeten echt dingen veranderen, vindt Van den Brink. Nee, vrouwen hoeven niet per se assertiever te worden. "Ten eerste is het voor vrouwen nagenoeg onmogelijk om het goed te doen in de mannenwereld: als ze te assertief zijn heten ze 'ijskoningin', als ze te lief zijn krijgen ze hun zin niet. Ik kan echt niet zoals mijn mannelijke collega's op tafel slaan en zeggen: zo doen we het en daarmee basta! De range van wat geaccepteerd gedrag is, is bij vrouwen veel kleiner."

Wel moeten we met z'n allen meer gaan waarderen wat vrouwen doen in het academische veld. Terwijl mannen vaker 'traditioneel' in hun kantoor en het lab zitten om onderzoek te doen, geven vrouwen meer onderwijs en vervullen ze bestuursfuncties. Dat is problematisch, stelt Van den Brink. Bij vacatures en doorgroei-mogelijkheden wordt vooral naar de wetenschappelijke prestaties gekeken. "Je kunt wel zeggen: dan moeten die vrouwen ook meer onderzoek gaan doen. Maar vraag jezelf eens af, wil je op een universiteit leven waar amper aandacht is voor onderwijs en iedereen alleen maar in z'n kamer onderzoek zit te verrichten? Volgens mij zijn die onderwijs- en bestuurstaken net zo belangrijk als al het andere. Het wordt tijd dat we die eens gaan waarderen."

Überhaupt zou best iets aan de sfeer op de universiteit mogen veranderen, zegt de hoogleraar.

"Kijk, het is goed dat er actief werk wordt verricht om zo veel mogelijk vrouwelijke hoogleraren aan te nemen. Maar focus óók, en vooral, op een beter klimaat voor vrouwelijke wetenschappers."

POLONAISE

"Het beeld dat we uitstralen is dat we een heel 'vrouwvriendelijke' universiteit zijn. Maar als ik hoor hoe vrouwen zinnen naar hun hoofd krijgen als 'Jij hebt je Veni (onderzoeksbeurs voor postdocs, red.) alleen maar gekregen omdat je vrouw bent', vraag ik me af hoe ze daarbij komen. Bij de informele wandelclub van hoogleraren zijn nota bene pas sinds vorig jaar twee vrouwen toegelaten." Ze zucht. "Meer topfuncties voor vrouwen betekent ook: minder mannen. Die gaan daar echt niet voor in de polonaise staan."

Dan de hamvraag: hoe bereik je als universiteit zo'n verandering in sfeer? "Tja," zegt Van den Brink, "we weten dat je het nu eenmaal niet kunt forceren door trainingen en protocollen. Dat werkt een beetje, maar is zeker niet afdoende. Bovendien kunnen mensen die er sowieso al geen zin in hadden, alleen maar opstandiger worden.

Maak mensen ervan bewust dat gender überhaupt een rol speelt, dat helpt. En je kunt bijvoorbeeld, zoals ze aan de Eindhovense universiteit doen, in alle selectiecommissies één persoon opnemen die speciaal getraind is om te zien hoe onbewuste vooroordelen meespelen in het selectieproces. Die zegt dan: 'Hoezo denk je dat zij niet wil, omdat ze aan de andere kant van het land woont en dan met haar man en kinderen moet verhuizen? Kunnen we haar dat niet zelf vragen?'" *

WIJ ZIJNDE VREEMDE EEND

Je zal als man maar studeren bij een typische vrouwenstudie, of als vrouw zo'n mannenstudie doen. Het heeft voordelen, zo blijkt. 'Het is wel eens leuk om per definitie de knapste kerel van het gezelschap te zijn.'

Tekst: Lara Maassen / Foto's: Bert Beelen

**HUGO VAN BREE: 'IK
HAD ALTIJD AL VEEL
VRIENDINNEN'**

**Hugo van Bree (20) is
tweedejaarsstudent
pedagogische wetenschappen.**

"Ik zit bij onze studievereniging bij een speciale mannencommissie. Daarmee gaan we bierproeven, pokeren – allemaal dingen zonder vrouwen. Dat moet ook wel: met 91 procent vrouwen is pedagogiek de vrouwenstudie. Dan wil je soms even onder elkaar zijn.

In een groep mannen ben ik toch een ander persoon, merk ik. Kan ik ongezouten mijn mening geven over mensen en lachen om schunnige grappen. Ik weet nog dat tijdens de introductieweek het commissiehoofd op een tafel ging staan, op zijn borst sloeg en riep 'Wij zijn mannen!' Voor de lol vergroten we de stereotypes een beetje uit.

Verder sta ik er nauwelijks bij stil hoor, dat ik een man ben tussen veel vrouwen. Ik had sowieso al veel vriendinnen, ook tijdens de middelbareschooltijd. Uiteindelijk is iedereen een individu, je kunt je studiegenoten niet terugvoeren tot hokjes. Het is ook écht niet zo dat de mannen hier alle vrouwen kunnen krijgen. Zelf heb ik toevallig wel mijn vriendin leren kennen via onze studie, maar de meeste studiegenoten zoeken het daarbuiten.

Waarschijnlijk trekt pedagogische wetenschappen zo veel vrouwen, omdat we het vakgebied blijven associëren met taken die vanuit de geschiedenis vaker door vrouwen zijn vervuld: opvoeding en verzorging. Dat is zonde; een mannelijk perspectief binnen de pedagogiek en in het onderwijs is meer dan welkom. Veel kinderen zijn blij als er eindelijk een meester voor de klas staat."

Evi Sijben (21), is vierdejaarsstudent informatica.

"Voor *Thabloid*, het tijdschrift van onze studievereniging, verzorg ik de rubriek 'Eerste hulp bij vrouwen'. Samen met een studiegenoot beantwoord ik vragen van onze mannelijke studiegenoten. 'Wat is een leuke date?' of 'Draag je altijd make-up?', vragen ze dan. Maar ook: 'Wanneer weet ik nou of er écht niets aan de hand is, als vrouwen toch altijd 'niets' antwoorden op de vraag of er iets is?'

Vooraf besepte ik natuurlijk wel dat informatica echt een mannenstudie is. Ik wist niet zeker of ik me daar staande kon houden. Bekenden vroegen ook: ga jij informatica doen? Dat is toch iets voor jongens? Inmiddels ben ik bijna klaar met mijn bachelor, ben ik student-assessor van de faculteit en heb ik in het bestuur van de studievereniging gezeten. Ongeveer 90 procent van mijn medestudenten is man. Dat brengt een andere sfeer met zich mee. Het is

rustiger, relaxter met zo veel mannen. Jongens hoeven niet overal wat van te vinden. Die zijn niet zo snel geraakt. Ik moest er in het begin wel aan wennen dat ze directer zijn. Wat ook opvalt is dat jongens minder groepjes vormen, meer losse vrienden hebben. Mannen spreken vaker spontaan af: ze bellen gewoon op. Vervolgens zie je elkaar weken niet meer. Vrouwen plannen hun afspraken meer. En ja, mijn studiegenoten gamen veel. Maar dan doe ik gewoon een potje mee, hoor."

EVI SIJBEN: 'HET IS RELAXTER MET ZO VEEL MANNEN'

Arno Kok (21), is tweedejaarsstudent psychologie.

"Vaak vergeet je gewoon dat het zo veel meiden zijn. Tot je een keer samen uitgaat en opeens beseft dat je de enige jongen bent. Al heeft dat óók voordelen. Het is wel eens leuk om per definitie de knapste kerel van het gezelschap te zijn.

Sommige dingen vallen me wel op met zo veel vrouwen. Ze twijfelen eerder, denken minder snel 'dit kan ik wel'. En dan komen ze alsnog met een acht uit hun tentamen. Maar om samen te werken zijn het goede studiegenoten. Je krijgt een hoop gedaan. Vrouwen zijn gemiddeld genomen gewoon praktischer, denk ik. Ze plannen dingen, zijn serieus bezig met hun studie. Mannen zijn toch eerder van: 'Oh shit, morgen presentatie.' Terwijl vrouwen al weken van tevoren de hele planning klaar hebben en dan alsnog stressen.

Ik had er vooraf nooit zo bij stilgestaan dat psychologie een vrouwenstudie is. Ik denk dat wij mannen nog steeds op het verkeerde been worden gezet door het historische beeld van Freud naast de sofa. Dat heb ik ook. Als ik denk aan psychologen, dan denk ik aan mannen met baarden in een kamer met een bank.

Wie betere psychologen worden later, vrouwen of mannen, daar heb ik geen flauw idee van. Het valt me op dat de eigenschappen die we volgens docenten nodig hebben stereotiepe vrouwelijke eigenschappen zijn, zoals zorgzaamheid en empathie. Dan zegt zo'n docent: maar die eigenschappen hebben jullie als vrouw sowieso al. Terwijl ik dan denk: die heb ik ook hoor."

**ARNO KOK: 'IK WERK
GRAAG SAMEN
MET VROUWEN'**

Het succes van de actie 'Stem op een Vrouw'

De Nijmeegse gemeenteraad telt zestien vrouwen, een record. Logisch, zou je denken, met al die hoog opgeleide vrouwen in de stad. Maar het duurde jren voor vrouwen massaal actief werden in de politiek.

Tekst: Thijs van Beusekom / Foto's: Bert Beelen

Vrouwen doen het goed in de nieuwe Nijmeegse gemeenteraad: zestien vrouwen in de raad is een record. Daarvan waren er zes lijsttrekker, alweer een Nijmeegs record.

Met de toename van het aantal vrouwelijke studenten op de campus en de groeiende invloed van de Radboud Universiteit op de gemeenteraad (zie kader), mag je ook verwachten dat de Nijmeegse raad steeds 'vrouwelijker' wordt. Toch? Maar het verband blijkt niet zo duidelijk: het is in elk geval niet zo dat de gemeenteraad meer vrouwen ging tellen naarmate meer vrouwelijke studenten de campus gingen bevolken (vanaf 1989). Dat de Nijmeegse gemeenteraad zo veel vrouwen telt is nieuw.

Vier jaar geleden werd nog maar een kwart van de zetels bezet door een vrouw. In andere universiteitssteden was de verdeling beter. Zeker in steden met een overschot aan vrouwelijke studenten, zoals Utrecht, Leiden en Maastricht. Alleen Eindhoven (20 procent vrouwelijke raadsleden) en Enschede (24 procent) scoorden slechter dan Nijmegen. En dat zijn steden met een technische universiteit, waar verhoudingsgewijs meer jongens studeren.

De stad aan de Waal scoorde in 2014 zelfs onder het landelijk gemiddelde wat betreft het percentage vrouwen in de gemeenteraad. Dat lag dat jaar namelijk op 28 procent; 2400 van de 8900 raadsleden in Nederland waren vrouw. Opvallend, want juist partijen als SP en GroenLinks, die in Nijmegen traditioneel gezien veel zetels halen, hebben doorgaans veel vrouwen op de lijst.

LOKAAL BLIJFT ACHTER

In feite heeft het in alle gemeenteraden in Nederland lang geduurd voordat het percentage vrouwen toenam, zegt hoogleraar Politicologie Monique Leyenaar. "Tussen 1992 en nu is er maar weinig veranderd in de gemeenteraad wat betreft het aandeel vrouwen. Het lag steeds tussen de 20 en 30 procent." Het succes van de lokale partijen speelde een rol. De lokalen hebben geen landelijk bestuur of vrouwenorganisatie die hen opdraagt om ook vrouwelijke afgevaardigden op verkiesbare plaatsen te kandideren. En vaak doen ze het dan ook niet. "Verder is het CDA nogal succesvol op lokaal niveau en die partij vaardigt traditioneel minder vrouwen af dan linkse partijen."

WEINIG VROUWEN STUDEREN POLITICOLOGIE

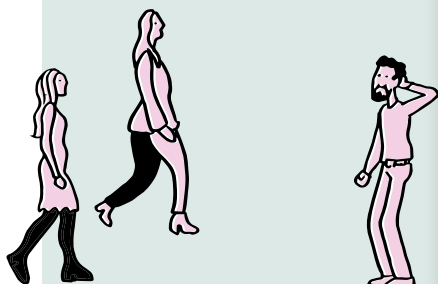
In veel studies aan de Radboud Universiteit zijn vrouwelijke studenten in de meerderheid. Opvallend is dat politicologie, waar menig politicus is begonnen, juist heel weinig vrouwen trekt. Aan de Nederlandse universiteiten is maar 30 procent van alle politicologiestudenten vrouw. Ook in Nijmegen is dat zo. Hoogleraar Politicologie Monique Leyenaar denkt dat dit de komende jaren best eens kan veranderen. "We hebben waarschijnlijk te maken met een na-ijleffect van al die jaren dat politiek en openbaar bestuur een typische mannenaangelegenheid was. De vrouwelijke voorbeelden ontbraken, waardoor waarschijnlijk minder meisjes werden getriggerd om politicologie te gaan studeren."

HEEFT NIJMEGEN TE VEEL VROUWEN?

Margot van Mulken, een van de twee vrouwelijke decanen. Ze vertegenwoordigt letteren.

"Nou, in elk geval niet in de Aula. In de Senaatszaal hangen alleen maar portretten van mannelijke rectoren. Dit jaar is er een groepsfoto van vrouwelijke hoogleraren tussen gehangen, maar dat is natuurlijk toch een beetje gênant: alle vrouwen staan op een kluitje bij elkaar en het beeld is kleiner dan dat van de kleinste rector.

Je kunt uiteraard zeggen dat het nou eenmaal een feit is dat Nijmegen nog nooit een vrouwelijke rector heeft gehad en dat er daarom geen vrouw tussen hangt. Maar het is een keuze om de portretten van rectoren zo prominent bij elkaar te hangen – ik zou dat in het huidige tijdsgewricht niet meer zo uitdragen. Je kunt ook een andere keuze maken: hang foto's van beroemde Nijmeegse wetenschappers aan de muur, dan kunnen vrouwen als Christine Mohrmann, Catharine Halkes of Angela Maas ook een plek krijgen. Daar gaat een stimulerende werking vanuit. Voor mannen is dan de boodschap dat het hoogleraarschap echt geen baantje is dat je onderling kunt verdelen. Dat het nieuwe gebouw van sociale wetenschappen wordt vernoemd naar Maria Montessori is overigens nog veel beter. Nog meer dan portretten heeft zo'n vernoeming een inspirerende en aanmoedigende uitwerking."

Leyenaar noemt ook de gemeentelijke herindelingen in de jaren zeventig en tachtig als oorzaak voor het langzaam opklimmen van het percentage vrouwelijke gemeenteraadsleden. "In die jaren fuseerden veel gemeenten, waardoor partijafdelingen samengingen. Als er dan voor één functie zowel een man als een vrouw beschikbaar was, werd vaak gekozen voor de man, meestal een lokale voorzitter."

Nee, dan nu. Er lijkt een heuse kente-

ring plaats te vinden. Dagblad *Trouw* constateert dat het landelijk gemiddelde in de gemeenteraden is gestegen van 28 naar 34 procent vrouwen. Nijmegen volgt deze lijn, en doet daar zelfs nog een schepje bovenop. Waar in de vorige Nijmeegse raad 27 procent van de zetels werd bezet door een vrouw, is dat in 2018 gestegen naar 38,5 procent (15 van de 39 zetels).

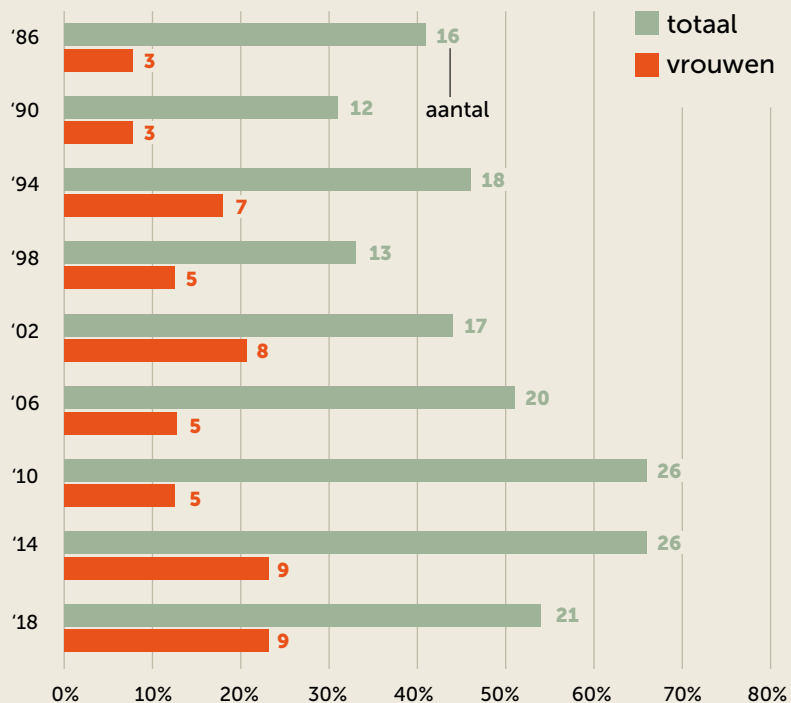
Leyenaar denkt dat de actie Stem op een Vrouw en grote rol heeft gespeeld. De actie

RADBOUDVROUWEN IN DE RAAD

Van de 39 kersverse Nijmeegse gemeenteraadsleden studeerden er 20 aan de Nijmeegse universiteit, eentje nog steeds. Ook in de vorige twee raden was de Radboud Universiteit al opvallend aanwezig. Van de 39 zetels werden maar liefst 26 bezet door Radboudalumni, -medewerkers en -studenten.

Toch was 2010 een dieptepunt wat betreft Radboudvrouwen in de raad: van de 26 Radboudzetels werden er maar 5 bezet door een vrouw – 19 procent. Een percentage gelijk aan dat van 1986. 2002 was dan weer een extreem goed jaar, met 47 procent vrouwen onder de universiteitsmensen in de raad. 1994 was ook een topjaar. In 2018 is de man-vrouwverdeling onder de Radboudianen weer wat gelijkjer getrokken ten opzichte van de voorgaande raden.

Percentage Radboudianen in de raad

* De cijfers komen uit 'Van collegebank tot pluchen zetel', geschreven naar aanleiding van een tentoonstelling opgezet door studenten Kasper Faber, Milou van der Berg, Harm van Grunsven, Bob Hermkens en Rafaëla van der Meer. De cijfers van 2018 komen uit eigen onderzoek van Vox.

BURGEMEESTERS EN WETHOUDERS

Van de negentien burgemeesters die de gemeente Nijmegen telde sinds 1824 (voor die tijd had de stad niet een maar drie burgemeesters), waren er twee vrouw.

Ien Dales was in 1987 de eerste. Ze was tevens de eerste PvdA-burgemeester van Nijmegen. Dales stopte al na twee jaar om minister van Binnenlandse Zaken te worden (kabinet Lubbers III). De tweede vrouwelijke burgemeester van Nijmegen volgde pas in 2001: Guusje ter Horst. Ook zij was van de PvdA en vertrok zes jaar later naar Den Haag als minister van Binnenlandse Zaken.

Van de wethoudersposten van de afgelopen vier colleges (sinds 2000) werd een kwart vervuld door een vrouw. Zes keer kreeg de stad in het nieuwe millennium een vrouwelijke wethouder. Kanttekening: zowel Lenie Scholten als Hannie Kunst waren in twee verschillende colleges wethouder. De wethouders van de nieuwe gemeenteraad zijn nog niet bekend.

riep op om een voorkeursstem uit te brengen op een vrouwelijke kandidaat. Ook stonden meer vrouwen op verkiesbare plaatsen. "Dat duidt erop dat een hoger aantal vrouwen actief is in politieke partijen én dat partijen inzien dat een divers samengestelde gemeenteraad een voordeel is."

Over de toekomstige man-vrouwverdeling in de gemeenteraad is ze positief. "Ik verwacht dat deze trend doorzet. Vrouwen die de politiek in willen, laten zich niet meer tegenhouden."

Ze maakt wel een kanttekening. Uit haar eigen onderzoek blijkt dat veel vrouwen al na één termijn stoppen als raadslid. Leyenaar: "Dat komt doordat vrouwen in Nederland nog steeds de meeste zorgtaken op zich nemen. Een gemeenteraadsfunctie erbij weegt dan zwaar. Daarbij blijken met name veel vrouwen nogal teleurgesteld in wat ze uiteindelijk konden bereiken in de gemeenteraad. Het politieke besluitvormingsproces verloopt traag, waardoor vooruitgang soms maar moeilijk zichtbaar is." *

Harriët Tiemens (rechts) bij de feestelijke afronding van de reconstructie van de Graafseweg, september 2017

Wethouder Tiemens zit graag aan de knoppen

GroenLinks-wethouder Harriët Tiemens (51 jaar) is het type volhouder. Ze is al zestien jaar politiek actief. Eerst als raadslid, daarna als wethouder. 'Als je altijd maar netjes op je beurt wacht, krijg je de beurt dus niet.'

Tekst: Thijs van Beusekom en Martine Zuidweg

De politiek ingaan was voor haar een meisjesdroom, maar ze kwam er via een omweg. Na een studie milieukunde op de hogeschool en bestuurskunde aan de Leidse universiteit werkte ze als adviseur bij een groot accountantskantoor. Daar kun je de wereld dus niet mee veranderen, merkte ze al snel. "Mijn frustratie was dat je heel hard werkte voor een advies dat vervolgens in een diepe la belandde, omdat er geen draagvlak voor was." Als adviseur heb je je daarbij neer te leggen, maar toen ze vrij plotseling in de gemeenteraad van Rheden – haar toenmalige woonplaats – belandde, merkte ze hoe fijn het is om invloed te hebben. "Dat was voor mij een eyeopener. Ik vond het heel interessant om allerlei ideeën de raadsvergadering in te krijgen. Ik besepte: hier zit ik aan de knoppen."

Nu is ze in de running voor een tweede termijn als wethouder in Nijmegen. Ze had er bij haar partijgenoten op gestaan,

want: "Ik wil graag afmaken wat ik in de steigers heb gezet."

Merkt u dat vrouwen met andere onderwerpen bezig zijn in de politiek?

"Tja, ikzelf in elk geval niet. Maar als ik voor mijn portefeuille financiën overleg voer, zit ik wel vaak in mannelijk gezelschap. En bij vergaderingen met gemeenten in de regio over werk en inkomen of over duurzaamheid zit ik opeens tussen veel vrouwen."

Politologen constateren een verschil in vergaderstijl. U ook?

"Daar zit wel wat in. In vergaderingen voorgezeten door vrouwen wordt naar mijn ervaring meer ruimte gegeven aan de sprekers. Vrouwen beseffen volgens mij net iets meer dat je onderdeel bent van het geheel, dat je in je eentje niet veel bereikt maar juist heel veel andere mensen nodig hebt."

COLUMN

Lucy's law

Lucienne van der Geld is docent notarieel recht en juridisch directeur van Netwerk Notarissen.

Vrijheid

Nijmegen 'kampt' met een vrouwenoverschot op de campus, net als andere universiteitssteden. Vrouwenoverschot, dat heeft geen positieve klank. Als ik aan andere combinaties met 'overschot' denk, komen als eerste 'mestoverschot', 'fosfaatoverschot' en 'begrotingsoverschot' op. En daarvan is alleen 'begrotingsoverschot' positief. Ik zie in de collegezalen meer vrouwen- dan mannenhoofdjes boven de laptopschermjes uitsteken. Maar ik associeer dat niet meteen met een probleem waar we snel wat mee moeten, zoals fosfaat.

De afgelopen jaren heb ik natuurlijk ook onderzoeken en rapporten de revue zien passeren waaruit blijkt dat vrouwen die studeren daarna parttime gaan werken. Of helemaal niks met hun studie gaan doen. En dat kost een hoop geld. De investering die de overheid in de studie deed, komt dan niet of niet voldoende 'terug'.

Of iemand fulltime of parttime werkt, boeit me niet zo veel. Belangrijker is of je economisch zelfstandig bent. Dat je niet (steeds) iemand hoeft te zoeken die je onderhoudt. Of dat nu een partner of de overheid is. Dus als je na je studie je eigen geld kunt verdienen: doen! Economisch zelfstandig zijn, geeft je vrijheid. Maar vrijheid betekent ook: eigen keuzes maken. Dus als jij na je studie kiest voor een leuke man of vrouw die je sportabonnement, restaurantbezoek en de vakanties betaalt, waarom niet? *By the way*: reken je niet al te rijk na een scheiding. Estelle Gullit krijgt wel alimentatie maar moet met Gordon op vakantie om geld bij te verdienen. *Just saying*.

En of je nou wel of niet wat met je studie gaat doen ... Bij *Ik vertrek* (AVROTROS) zag ik een bioloog in de bloedhitte safaritenten in Portugal opzetten en een jurist bedden verschonen. Hakken in Nederland laten en op je Crocs door je eigen vakantiepark in Kroatië slossen. Moeten kunnen, toch? Geen belastinginkomsten in Nederland, dat wel. En dat in een productie van de publieke omroep.

Zijn mannen in de politiek meer haantje de voorste?

"Misschien wel. Al die puntjes scoren vind ik dodelijk vermoeiend. Maar ik kan hier wel heel bescheiden gaan doen, zelf ben ik ook heel sturend en dominant. Ik heb steeds mijn doelen voor het oog. Als je altijd maar netjes op je beurt wacht, krijg je de beurt dus niet."

Waar heeft u dat geleerd?

"Ik was de jongste van het gezin, dus ik moest me altijd wel manifesteren, ha ha. Het is denk ik ook een stukje karakter om haantje-de-voorste te willen zijn. Ik zie het bij mijn kinderen: die houden ook van aanpakken, nemen graag taken op zich. Net als ik. Voor je het weet doe je van alles en nog wat."

Hoogleraar Politicologie Monique Leyenaar ziet dat vrouwen soms teleurgesteld zijn in wat ze kunnen bereiken in de gemeenteraad en er daarom voortijdig uitstappen.

"Ja dat snap ik wel. Je hebt vreselijk veel zitvlees nodig. Besluitvorming duurt eindelijk, echt *annoying*. Er zijn zo veel belanghebbenden en wetten waar je reke-

ning mee moet houden. Het duurt heel lang voordat je alles in beweging hebt. Ik ben zo blij met mijn iPad; dat je ongezien andere dingen kunt doen tijdens die raadsvergaderingen. Maar ja, er is geen beter systeem."

Een kwestie van zitvlees dus ...

"Nou, je moet ook verantwoordelijkheid willen en durven dragen. De een gaat dat gemakkelijker af dan de ander. Dat heeft niets met man- of vrouwzijn te maken. Ik heb een vriendin die hoofd was van een klein bureau in een instelling en die heeft daar gewoon een jaar niet van geslapen. Ik ben verantwoordelijk voor 800 miljoen euro, maar ik slaap er geen uurtje minder om."

Wat vindt u van een quotum om snel veel vrouwen aan de top te krijgen?

"Ik ben daar nooit zo'n voorstander van geweest, maar ik denk dat het vooral in de zakenwereld wel nodig is. Daar zijn nog legio bedrijven waar geen of nauwelijks vrouwen te vinden zijn. Misschien helpt het om die bedrijven tijdelijk onder druk te zetten. Tegelijk ben ik heel kritisch op al die dames die hoogopgeleid zijn - met geld van de samenleving, want je betaalt dat niet allemaal zelf hè - en vervolgens zeggen: 'Ik wil maar twee dagen werken want de rest van de tijd ga ik voor de kinderen zorgen'. Dat vind ik echt kapitaalvernietiging."

Hoe los je dat op?

"Ik was er lang van overtuigd dat iedereen het zou doen zoals mijn man en ik: allebei vier dagen werken. Niets is minder waar, bijna alle vrouwen met wie ik heb gestudeerd gingen parttime werken. Dat was een eigen keuze, maar ze mopperden wel weer over die man die zo veel wilde werken. Je moet de klussen thuis eerlijk verdelen, vind ik, maar dat is blijkbaar nog helemaal niet logisch. Jammer, want daarmee ontnem je de samenleving ook een goede verdeling van vrouwen en mannen in organisaties op alle niveaus. Met twee dagen per week kom je echt niet door het glazen plafond."

Dus de schuld ligt bij de vrouwen zelf?

"Ze hóéven niet thuis te blijven voor de kinderen. Het zijn allemaal slimme dames. Ik zou zeggen, geef je kerel een schop onder z'n kont als-ie het anders ziet." *

'VROUWEN HÓÉVEN NIET THUIS TE BLIJVEN VOOR DE KINDEREN'

FOTO: GOEDELE MONNENS

Wil de echte man nu opstaan?

In vrouwenbolwerk Nijmegen slaat de feminisering keihard toe. Aanleiding voor redacteur Mathijs Noij om op zoek te gaan naar de laatste echte mannen in de Waalstad.

Tekst: Mathijs Noij / Foto's: Duncan de Fey

'HAANTJESGEDRAG EN SCHREEUWEN HOORT ERBIJ. JE LAAT JEZELF ZIEN EN HET IS EEN FYSIEKE SPORT'

Laten we eerlijk zijn: wij mannen delven steeds vaker het onderspit. De feminisering van de maatschappij slaat keihard toe in vrouwenstad Nijmegen. Promovendi en hoogleraren? Steeds vaker vrouw – zeker in Nijmegen. De studenten die de hoogste cijfers halen? Dat zijn niet de mannen. Op de burelen van *Vox* waan ik mij als mannelijk redacteur al net zo goed in de minderheid, met ook nog een vrouwelijke hoofdredacteur.

Ook in de Nijmeegse binnenstad valt er voor mannen minder te kiezen. Op zaterdagmiddag buitelen we over de conceptstores en de saladebars – niet bepaald de plekken waar wij mannen op zitten te wachten. Alleen om onze wederhelft te plezieren, zetten wij onze kaken in een quinoasalade met kikkererwten en lente-ui.

De tijden dat voetbalclubs een veilige haven vormden, een plek waar mannen zich terugtrokken in een microcultuur van opgedroogd zweet, frikandellen speciaal en slechte grappen, lijkt voorbij. Er is inmiddels een wachtlijst voor de vijf damesteams die de plaatselijke studenten-voetbalvereniging al telt.

Misschien moet ik het ook niet zoeken bij het voetbal – waar Nederlandse vrouwen tegenwoordig beter presteren dan mannen – maar bij een andere sport. Een die geassocieerd wordt met bloed, zweet, tranen en schreeuwende mannen, liefst met baard en brede borstkas.

HAANTJESGEDRAG

Ik ga op bezoek bij studentenrugbyvereniging Obelix, met zo'n 150 leden. Daar zijn het nog vooral mannen die de groen-gele clubkleuren verdedigen. Dat gaat hard tegen hard. "Ja, er wordt soms geknokt", zegt praeses en politiciologiestudent Bob Fleer. "Maar na de wedstrijd doen we drie hoeraatjes voor de tegenstander en de scheids, en drinken we samen een biertje."

De rugbycultuur is er een die samenbindt, maar ook kan afschrikken. "Haantjesgedrag en schreeuwen hoort erbij. Je laat jezelf zien en het is een fysieke sport", zegt Fleer. De cultuur tegenover vrouwen is volgens Fleer niet negatief, maar het andere geslacht moet het wel ontgelden. Fleer: "Ken je *Walking down canal street*? Dat is een lied dat we vaak zingen. Het gaat over een man op zoek naar een hoer." Het leuke is volgens Fleer dat rugbывrouwen daar niet moeilijk over doen, maar met een creatieve tegenreactie komen. "Zij zingen over mannen die te dronken zijn om nog klaar te kunnen komen."

Het tekent de rugbycultuur, volgens Fleer. "Je moet een dikke huid hebben. Rugby is incasseren, binnen en buiten het veld. Wie een rake opmerking maakt, kan er een terugverwachten." Ook als die naar een vrouw gemaakt is, benadrukt de praeses. "Juist rugbывrouwen zijn in mijn ogen geëmancipeerd. Die zijn niet op hun mondje gevallen."

DUCATI-MOTOR

Ook in de Nijmeegse binnenstad zijn – voor wie goed zoekt – minidomeinen voor mannen te vinden, plekken

‘ECHT ONFATSOENLIJK WORDT HET NIET. DE GRAPPEN ZIJN GEWOON IETS HARDER’

die de mannelijke escapist goed doen. Ik vervolg mijn zoektocht en loop naar de Lange Hezelstraat, waar op de hoek met het Joris Ivensplein menig man even naar binnen gluurt. Nee, we bedoelen niet bij de rode ramen aan de Nieuwe Markt, maar bij Nozem's 6511, waar baarden en snorren worden geknipt. Wat er te gluren valt? Een Ducati-motor, onder andere. Chesterfieldbanken, een elektrische gitaar aan de muur en posters van rock-'n-rolliconen als Johnny Cash completeren het nostalgische verlangen naar een tijd waarin mannen nog een rol van betekenis speelden.

Barbier Mickel Moors haalde zijn inspiratie uit Rotterdam, bij zijn collega's van Schorem. Die zaak stond aan de basis van een kleine revolutie in het ambacht van de herenkapper. "Daar mogen vrouwen niet eens naar

binnen", zegt Moors. "Zo ver ga ik niet, maar ik knip wel alleen mannen."

De les van Schorem, waar Moors zich bij aansluit: ook echte mannen kunnen er verzorgd bij lopen. "Voorheen werd je dan nog weleens weggezet als metro, of homo. Die tijd is gelukkig voorbij." Zelf draagt Moors (onder andere) een *flat cap*, gilet en cowboylaarzen. "Dit is wie ik ben. Zo loop ik er altijd bij – ook als ik naar de kroeg ga."

Als barbier omgeeft Moors zich dagenlang met mannen. Natuurlijk bepaalt dat de koers van de gesprekken. "Het gaat hier over autosport, voetbal, vrouwen ... Maar echt onfatsoenlijk wordt het niet. De grappen zijn gewoon iets harder."

Bovendien is de ene man de andere niet. "In mijn ogen ben je een echte man als je je eigen keuzes maakt. Dat je

'IK ZIE ÓÓK 'OERMANNEN'
IN MIJN OMGEVING
DIE VEGETARIËR ZIJN'

zelfbewust bent over wie je bent en waar je van houdt. Natuurlijk houd ik rekening met mijn vriendin, maar als zij mijn lievelingsshirt niet mooi vindt, gaat-ie toch aan." Die instelling mist Moors nog wel eens bij de man van tegenwoordig. "Dan zitten ze bij mij in de stoel en zeggen ze dat hun kapsel de vrouw niet aanstond. Dan denk ik: maar wat vond je er zelf van?"

TOMAHAWK

Staat genoteerd: wij mannen hoeven ons niet te schamen voor een lange sessie voor de spiegel. We mogen bij een etentje, bijvoorbeeld, netjes voor de dag komen. Maar waar ga je dan heen, in vrouwenstad Nijmegen? Wie de quinoa-, bulgur- of boekweitsalade wil omzeilen kan sinds twee jaar terecht bij The Black Fox, een restaurant met eigen slagerij, dat naar eigen zeggen de beste steaks van de stad serveert. Op de menukaart staan gerechten die luis-teren naar namen als *dry aged tomahawk*, *rumpsteak* en *picanha*. Voor de eenzame vegetariër in een carnivoren-geselschap serveert The Black Fox een pompoenquiche, maar verder is het vlees dat de klok slaat.

Wat is dat toch, dat mannen zo graag hun tanden zetten in een stuk dier, vraag ik aan The Black Fox-eigenaar Bas Hoebink. "Tja, ik denk toch dat het een primair instinct is dat mensen vlees willen eten om te overleven." Maar of mannen dat meer hebben dan vrouwen, betwijfelt Hoebink. "Zouden we dat ook niet een beetje aangeleerd krijgen? Als kind zie je al dat je vader de barbecue aansteekt. Vaak is het toch nog de man die het vlees snijdt. Dan wil je dat als jongetje later ook."

Hoewel het aantal vegetariërs stijgt, en ons eetpatroon gevarieerder wordt, denkt Hoebink niet dat de mens vlees ooit helemaal terzijde zal schuiven. "Maar we kunnen wel bewustere keuzes maken. Het vlees van The Black Fox komt bijvoorbeeld rechtstreeks van de boer."

Maar vlees eten is zeker geen voorwaarde om een echte man te zijn, vindt Hoebink. "Sommige mannen zullen zich mannelijk voelen als ze vlees eten. Een mooie biefstuk blijft een indrukwekkend ding – helemaal als die op houtkool wordt klaargemaakt. Maar ik zie óók 'oer mannen' in mijn omgeving die vegetariër zijn."

HOUTHAKKEN

Oerman worden – dat is waar we naar op zoek zijn. Hoe doe je dat? Ard Luijmes is gespecialiseerd in ontluikende mannelijkheid, en verzorgt als oprichter van expertisecentrum Koningshart cursussen voor vaders en zonen. Het belang van de relatie vader-zoon vat hij in één zin samen: "Van vrouwen kan je heel veel leren, maar niet hoe het is om een man te zijn." Oftewel: we hebben rolmodellen nodig.

Hij zag het fout gaan bij zijn eigen zoon, vertelt hij. "Op de basisschool zat hij niet lekker in zijn vel. Zijn docenten waren allemaal vrouwen en die begrepen hem niet. Hij wilde groots bezig zijn, had veel energie, maar kon die niet kwijt." Volgens Luijmes is dat een probleem waar

veel jongens in het onderwijs tegenaan lopen.

Tegelijkertijd worstelen volwassen mannen vaak met de relatie met hun eigen vader. "Mannen zijn op zoek naar erkenning. Dat hun vader op een gegeven moment zegt: ik ben trots op je. Veel mannen vinden het moeilijk om dat te zeggen." Vaak is het niet praten over gevoelens het voornaamste verwijt van vrouwen die willen scheiden van hun man, merkt Luijmes op.

Het creëren van een setting waarin gevoelens en gevoeligheden wél worden uitgesproken is de manier waarop Luijmes vaders en zonen hoopt te helpen tijdens zijn cursussen. Dat kan bijvoorbeeld door een paar dagen het bos in te trekken. "Je moet met mannen dingen gaan doen. Wandelen, houthakken. Zelfs seksualiteit wordt zo een onderwerp dat besproken kan worden. Jongens horen opeens dat hun vader met dezelfde problemen en angsten

rondliep als zij nu doen. Dat de eerste keer dat zij seks hadden, ook niet fantastisch was."

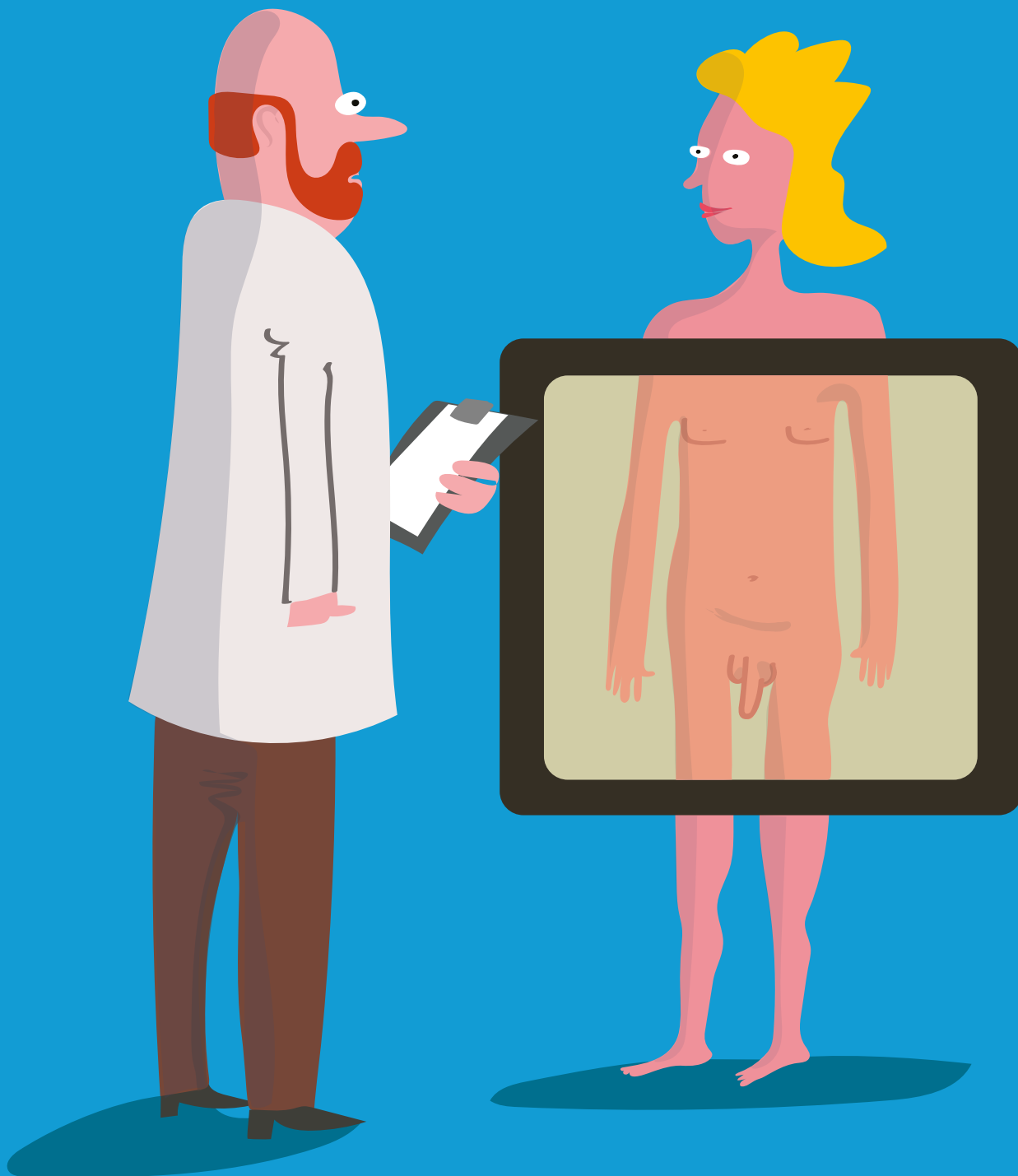
Die les kan jongens de ogen openen: een man mag zijn gevoeligheden tonen. Sterker nog: dat móét, om een goed rolmodel te kunnen zijn. Is dat dan het pad dat zo veel mannen niet kunnen vinden, dat leidt naar echte mannelijkheid? Luijmes lacht: "Het maakt het leven in ieder geval een stuk gemakkelijker."

Terug op de redactie van Vox kijk ik om mij heen. Wat heeft mijn zoektocht mij geleerd? Hoe raak ik hier als man niet ondergesneeuwd? Het zingen van vrouwonvriendelijke liedjes zal mijn positie niet versterken, vermoed ik. Vaker mijn gevoelens uitspreken om een rolmodel te zijn? Voor wie dan? Met meer vragen dan antwoorden loop ik naar het café en bestel een glas bier. Met bitterballen, graag. *

'VAN VROUWEN KAN JE HEEL VEEL LEREN, MAAR NIET HOE HET IS OM EEN MAN TE ZIJN'

Help, de patiënt is een vrouw!

Ziektes verlopen bij vrouwen anders dan bij mannen. De geneeskunde, van oudsher een mannenbolwerk, krijgt hier nu pas aandacht voor. Dat er snel meer vrouwelijke dokters komen, helpt.

Tekst: Stan van Pelt / Illustraties: emdé

Onlangs mailde een man haar over het hartinfarct van zijn vrouw. Ze was al drie keer naar de huisarts geweest, maar die stuurde haar op 'ademtherapie'. Stress, luidde zijn diagnose. Zijn echtgenote zakte vervolgens in elkaar, dood.

Het is maar een van de voorbeelden die laten zien dat sekseverschillen binnen de geneeskunde nog lang geen gemeengoed zijn, vertelt Angela Maas, hoogleraar Cardiologie voor vrouwen bij het Radboudumc. "De mannelijke patiënt is de norm in de opleiding, dus artsen letten op de symptomen die mannen doorgaans vertonen. De klachten van vrouwen zien zij als atypisch, waardoor ze de oorzaak tussen de oren zoeken."

Dat terwijl de literatuur juist laat zien dat hart- en vaatziekten zich heel anders uiten bij vrouwen. "De bloedvaten van mannen en vrouwen verouderen op een andere manier. Mannen krijgen sneller vaatvernauwingen, vrouwen hebben vaker te maken met aderverkalking. Of spasmen: een soort kramp in de aderen die het hart van zuurstof voorzien."

Vernauwing en verkalking kunnen allebei tot hartinfarcten leiden, maar de bijbehorende klachten zijn heel anders. "Mannen hebben klassieke inspannings-symptomen: als ze een fietstest doen, krijgen ze het benauwd en voelen ze pijn op de borst. Vrouwen hebben

last van pijn in de schouder, in de rug, of zelfs aan hun kaak. Heeft een arts daar geen oog voor, dan heeft zo'n fietstest helemaal geen zin."

MACHOCULTUUR

Dat haar medecardiologen dit soms missen komt doordat ze onvoldoende openstaan voor nieuwe inzichten, is Maas' indruk. "We weten nog zo weinig", zeggen ze dan. Ik heb hier een boekenkast vol studies staan, de kennis is er gewoon. Léés het dan! Het is laaghangend fruit! Ze doen de vrouwelijke patiënt echt tekort."

'VERREK, HET ZIJN ALLEMAAL KERELS IN DIE FILMPJES!'

De machocultuur onder specialisten verander je niet van de ene op de andere dag, is haar ervaring. Er zijn wel veel vrouwelijke dokters in opleiding – 70 procent van de geneeskundestudenten is vrouw – maar ze stoten maar druppelsgewijs door tot traditioneel mannelijke specialismes zoals cardiologie en hartchirurgie. Toch ziet Maas wel wat veranderen. "Er komen langzamerhand steeds meer vrouwelijke chirurgen." Een directe link met het hoge

HEBBERN VROUWEN EEN ANDER BREIN?

Vrouwen kunnen beter multitasken dan mannen, maar slechter inparkeren, want hun brein zit anders in elkaar. Toch?

Het blijken fabeltjes. Mannen- en vrouwenbreinen bestaan helemaal niet, wijst onderzoek uit. Tot voor kort keken hersenonderzoekers vooral naar groepsgemiddelden om uitspraken te kunnen doen over zoiets als de waarneming. Alle deelnemers aan experimenten werden op één hoop gegooid. Die methode geeft betrouwbare conclusies, maar alleen over de gemiddelde mens. De laatste jaren kijken onderzoekers daarom

ook steeds meer naar variatie binnen groepen, in plaats van naar gemiddelden. En wat blijkt? Er is geen typisch mannen- of vrouwenbrein. Dit concludeerden onder anderen Israëlische onderzoekers in een studie uit 2015 waarin ze de hersenen van 1400 mensen (mannen en vrouwen) scanden.

Ook Clyde Francks, onderzoeksleider bij het Nijmeegse Max Planck Instituut voor Psycholinguïstiek, zag in hersengebieden die bij taalverwerking betrokken zijn geen grote man-vrouwverschillen. Hij keek vooral naar variatie in asymmetrie: het verschil in grootte tussen

de linker- en rechterhersenhelft van een proefpersoon.

Die asymmetrie lijkt verband te houden met dyslexie en is bij mannen gemiddeld iets groter dan bij vrouwen. "Maar er is vooral veel variatie tussen mensen. Er zijn veel vrouwen met een hersen-asymmetrie die groter is dan die van de gemiddelde man – en andersom."

Op basis van een hersenscan kun je dus niet zien of je met een man of vrouw te maken hebt. Jammer dan voor degenen die moeite hebben met inparkeren: je sekse is geen excuus.

aantal vrouwelijke geneeskundestudenten durft ze niet te leggen. “Toen ik zelf studeerde in de jaren zeventig was de man-vrouwverhouding in de collegezaal ook al fiftyfifty.”

Binnen het onderzoek is een kentering op komst. “Subsidieverstreker ZonMW heeft nu een speciaal programma Gender en Gezondheid. Dat heb ik zelf mede los gemorrel. Daardoor konden wij een studie doen die een verband aantoonde tussen zwangerschapsvergiftiging en latere hartaandoeningen. Die resultaten maken nu deel uit van de landelijke richtlijnen.”

Ook de progressieve cultuur binnen de universiteit en het Radboudumc helpt haar om dingen op de kaart te zetten, constateert Maas. “Veel collega’s hier kijken naar genderverschillen binnen hun patiëntengroep. Dat heeft niet per se met het hoge aantal vrouwen in Nijmegen te maken; in academische ziekenhuizen is de sfeer sowieso vaak vooruitstrevend.”

PARKINSON

Neuroloog Bas Bloem, hoogleraar neurologische bewegingsstoornissen, bevestigt Maas’ indruk. “Mijn grootste leermeester, de Leidse emeritus hoogleraar Axel Wintzen, had als tiende stelling bij zijn proefschrift: ‘Diegene die beweert dat mannen en vrouwen gelijk zijn, heeft verzuimd ze met elkaar te vergelijken’. En dat was in de jaren tachtig!”

Sinds kort verdiept Bloem zich in man-vrouwverschillen bij de ziekte van Parkinson. “Tijdens lezingen laat ik graag filmpjes zien van patiënten en de manieren die zij gebruiken om hun motorische beperkingen te compenseren. Zo ook afgelopen najaar bij een congres Gender & Gezondheid van vrouwen netwerk WomenInc. Opeens dacht ik, verrek: het zijn allemaal kerels in die filmpjes! Hoe komt dat?”

Hij zoekt de oorzaak in verschillende compensatiemechanismen. “Bij Parkinson is de startmotor in je hersen-

nen kapot. Daardoor kun je moeilijk een beweging beginnen. Patiënten hebben daar verschillende compensatietrucs voor. Een laserlampje op de punt van de schoen kan mannen helpen om in beweging te komen. Maar vrouwen hebben dat soort trucs veel minder vaak nodig.” Bloem vermoedt dat vrouwen met de gezonde delen van hun hersenen de startmotor op gang kunnen brengen.

Maak in de opzet van medisch onderzoek al onderscheid tussen mannen en vrouwen, adviseert Bloem. “Nu doen er voornamelijk mannelijke proefpersonen mee. Maar als de verhouding fiftyfifty is, ben je er nog niet. Je moet aparte studies doen met mannen en met vrouwen. Pas als je geen verschillen in uitkomst ziet, mag je ze achteraf als één groep beschouwen.”

SEKSEBLINDHEID

Medisch onderzoek houdt tegenwoordig inderdaad meer rekening met sekseverschillen, zegt ook Sabine Oertelt-Prigione, hoogleraar Gender in eerstelijns- en transmurale zorg. “Er is steeds meer bewijs dat aandoeningen zich qua symptomen heel verschillend uiten bij mannen en vrouwen. Neem depressie. Vrouwen liggen daarbij moedeloos op de bank, Mannen worden verslavingsgevoelig, of agressief. Daar werd vroeger niet op gelet.” De ‘seksblindheid’ van artsen kan dus beide kanten op werken.

De kersverse hoogleraar – in februari sprak ze haar oratie uit – onderzoekt hoe dit soort wetenschappelijke kennis snel en goed de (huis)artsenpraktijk bereikt. “Ik merk dat studenten er alvast heel ontvankelijk voor zijn. Ze beseffen dat kennis over man-vrouwverschillen ze een betere arts maakt. Maar juist artsen met veel ervaring laten zich soms lastig van nieuwe inzichten overtuigen. Oog voor sekseverschillen is nog lang niet mainstream.” Vrouwelijke artsen staan er wellicht wel wat eerder open voor, vermoedt Oertelt-Prigione. *

ADVERTENTIE

Radboud **in'to** Languages
opent nieuwe werelden

ZOMERCURSUSSEN

Arabisch | Duits | Engels | Frans | Italiaans |
Portugees | Spaans | Social Dutch

Start vanaf 2 juli

www.into.nl

NIEUWS UIT DE OR EN DE USR

www.radboudnet.nl/medezeggenschap

www.numedezeggenschap.nl

PUNT!

USR

Hallo, studerend Nijmegen!

De Universitaire Studentenraad kijkt met trots terug op Radboud by Night. Na weken van grote inspanningen werd het evenement positief onthaald. Hoewel enkelen van ons nog steeds aan het bijkomen zijn, hebben we ons ook alweer op nieuwe onderwerpen gestort. Nu het einde van het collegejaar in zicht komt, willen wij ons nog enkele maanden extra hard inzetten om de belangen van studenten te behartigen. De komende tijd staat onder andere de Regeling FONDS op het programma.

Op 9 april vond weer een vergadering (UGV) plaats tussen USR, OR en college van bestuur. Hoewel er weinig studentgerelateerde agendapunten waren, hebben wij het over een aantal belangrijke zaken gehad. Onder andere bespraken we kort de model-OER en kwamen wijzigingen in de Arboret aan de orde. Voor de goede orde: de stemming in de UGV over de Arboret is verplaatst naar 16 april vanwege een gebrek aan OR-leden. De vernieuwing van de Regeling FONDS is een onderwerp waar we op dit moment veel mee bezig zijn. De volledige naam is Regeling Financiële Ondersteuning Studenten. Hierin staat wanneer je als student wel of niet in aanmerking komt voor financiële ondersteuning ter compensatie van studievertraging. Zo wordt onder andere de bestuursbeurzenregeling in FONDS uitgelegd. Ook als je door persoonlijke omstandigheden je studie tijdelijk moet neerleggen, biedt deze regeling wellicht uitkomst. Als USR hebben we opdracht gekregen de regeling aan te passen, zodat deze weer zo goed mogelijk aansluit op de samenstelling van de huidige studentenpopulatie. De werkgroep die hieraan werkt, viel op dat de grote hoeveelheid losse regels het document erg onoverzichtelijk maakt. Het doel is nu de Regeling FONDS enerzijds eenvoudiger te maken, en anderzijds beter toepasbaar op individuele gevallen.

Inmiddels zijn wij te vinden in de Thomas van Aquinostraat 1.034. Loop vooral een keer binnen als je vragen of ideeën hebt, of neem contact op via usr@ru.nl. Wil je op de hoogte te blijven van onze inspanningen en activiteiten, dan kun je natuurlijk ook onze Facebookpagina liken!

OR

Het studievoorschot en onderwijskwaliteit

In de loop van 2017 is de basisbeurs voor studenten definitief afgeschaft en vervangen door een zogenaamde 'sociale leenvoorziening'. Hiermee wordt bedoeld dat studenten niet langer een vaste toelage van de overheid krijgen om bijvoorbeeld te voorzien in studiekosten en levensonderhoud. In plaats daarvan kunnen zij voortaan een lening afsluiten tegen gunstige voorwaarden. Deze lening wordt nadrukkelijk beschouwd als een voorschot en dient altijd terugbetaald te worden.

Wettelijk is bepaald dat het geld dat vrijkomt door de invoering van het studievoorschot geïnvesteerd dient te worden in de kwaliteit van het hoger onderwijs. De medezeggenschap heeft daarnaast ook instemmingsrecht gekregen op de hoofdlijnen van de universitaire begroting. Op deze manier kunnen studenten en docenten erop toezien dat de extra investeringen die mogelijk worden door de invoering van het studievoorschot daadwerkelijk bijdragen aan kwaliteitsverbetering.

Op landelijk niveau hebben universiteiten, hogescholen en studentenorganisaties inmiddels een zogeheten 'toekomstgerichte onderwijsagenda' opgesteld, waarin de belangrijkste onderwerpen met betrekking tot kwaliteitsverbetering zijn opgenomen. Op basis daarvan mag de Radboud Universiteit zelf bepalen welke onderwerpen voor haar relevant zijn. Vervolgens worden concrete plannen gemaakt, die aansluiten bij de eigen onderwijsvisie én bij de specifieke wensen en behoeftes van zowel studenten als docenten. Deze plannen worden uiteindelijk ter instemming voorgelegd aan de Universitaire Gemeenschappelijke Vergadering.

Leden van de Ondernemingsraad hebben reeds in een vroeg stadium meegedacht over passende maatregelen om de kwaliteit van het onderwijs aan de Radboud Universiteit verder te verbeteren. Momenteel worden de eerste ideeën nader uitgewerkt in overleg met de Universitaire Studentenraad en het college van bestuur. De definitieve plannen worden opgenomen in de meerjarenbegroting van de universiteit. Daarnaast zullen de jaarverslagen vanaf 2019 expliciet aandacht besteden aan de afspraken die met de medezeggenschap zijn gemaakt over besteding van de zogeheten 'studievoorschotmiddelen'. Deze gezamenlijke aanpak blijkt overigens effectief: op voorspraak van de universitaire medezeggenschap hebben de faculteiten onlangs extra middelen gekregen voor onderwijsvernieuwing.

Radboud by Night

FOTO: MARJOLEIN VAN DIEJEN

Shoppen op je

Wat doet een overschot aan vrouwen met de economie van een stad? Het is lucratief om je als winkelier op vrouwen te richten, zegt de shopoloog. Want vrouwen winkelen anders. Maar de conceptstore opent hoe dan ook een mannenafdeling. 'Er is al zo veel voor vrouwen.'

Tekst: Marlieke van Schalkwijk / Foto's: Erik van 't Hullenaar

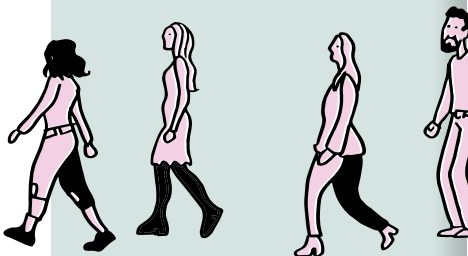
gevoel

HEEFT NIJMEGEN TE VEEL VROUWEN?

Niek Bulten, man en secretaresse bij Strategie, Onderwijs en Onderzoek.

"Nou, ik ben op de universiteit in elk geval een van de weinige mannelijke secretaresses. De functie heet ook secretaresse, want een mannelijke benaming is er niet – secretaris is een ander beroep. De universiteit heeft voor mij een uitzondering gemaakt, ik heet secretariael medewerker. Ik doe dit werk nu twee jaar en zie geen reden waarom mannen dit vak niet kunnen uitoefenen, maar het blijft kennelijk een vrouwelijk imago hebben. Ik heb de opleiding Managementassistent en directiesecretaresse gevolgd aan het ROC. Volgens mij was ik de eerste jongen in tien jaar. Ik denk dat meer mannen welkom zouden zijn in dit werk. Tijdens een stage op een secretariaat met zes vrouwen werd ik het rustpunt in het kippenhok genoemd. Mannen blijven in sommige situaties kalmer, vrouwen vind ik meestal zorgvuldiger. Op mijn secretariaat werk ik samen met een vrouw, die mix is ideaal. Een voordeel van man zijn is dat je altijd wordt uitgenodigd als je solliciteert, mensen zijn nieuwsgierig naar je. Voor Secretaressedag krijg ik jaarlijks een uitnodiging van het Radboudumc. Dit keer was het een videoboodschap die eindigde in de trant van girlpower. Naar zulke bijeenkomsten ga ik niet, die zijn echt op vrouwen gericht. Ik ben meer geïnteresseerd in activiteiten van het secretaressen netwerk, die gaan over de inhoud van het vak. Beter om het genderneutraal te houden."

Vrouwen winkelen heel anders dan mannen, zegt shopoloog Chantal Riedeman. Vanuit haar kantoor in Haarlem focust zij zich, als enige shopoloog in Nederland, op 'klantbeleving'. Grote merken als de Efteling en Jumbo klopten bij haar aan. Riedeman leert ze hoe ze zich optimaal op hun doelgroep kunnen richten, om de binding met de klant te versterken. En daar hoort bij dat ze onderscheid maken tussen mannen en vrouwen. "Mannen zijn in winkels vaak doelgericht, bedenken van tevoren wat ze willen hebben en hebben weinig aandacht voor de omgeving." Snel de winkel in en nog sneller de winkel weer uit, kortom.

'PRIKKELS BEÏNVLOEDEN HET KOOPPROCES'

Vrouwen willen volgens Riedeman juist verleid worden om de winkel binnen te gaan. Met een schone en opvallende entree, goede verlichting en klantvriendelijk personeel. In een vrouwenwinkel is het licht zachter en wordt meer aandacht besteed aan uiterlijk vertoon: mooi houtwerk en leuke plantjes. "Vrouwen nemen de tijd en letten op service en details."

Vrouwen shoppen vaker als een uitje, blijkt ook uit consumentenonderzoek. En als je shopt voor je plezier, spelen op de achtergrond hele andere processen dan wanneer je shopt met een doel, legt consumentenpsycholoog Patrick Wessels uit. "Cognitief werkt voor je plezier winkelen heel anders dan doelgericht een product kopen, zelfs als je ervoor naar dezelfde winkels gaat. Wanneer je voor de gezelligheid een winkelstraat bezoekt, ben je veel gevoeliger voor prikkels als drukte, omgevingsgeluiden en muziek. Deze prikkels beïnvloeden dan het koopproces."

OERDRANG

Maar liefst 80 procent van het geld in winkels wordt uitgegeven door vrouwen, zegt Riedeman. "Ook bij grote aankopen waar-

bij zowel man als vrouw betrokken zijn, hakken vrouwen vaak de knoop door. Voor een stad als Nijmegen waar zo veel vrouwen rondlopen zou het dus een gemiste kans zijn om je niet op vrouwen te richten."

Een typische vrouwenwinkel is de conceptstore, zegt ze. Psycholoog Wessels kan dat beamen: "Conceptstores zijn erg gericht op rustig rondneuzen, dat doe je alleen als je de tijd neemt." De winkels spelen in op een sterkere behoefte onder consumenten aan 'beleving' tijdens het winkelen. Vaak zien ze eruit alsof ze zich speciaal op vrouwen richten. Met jurken én koffiemokken én kandelaars in de etalage.

Neem conceptstore Blend aan de Lange Hezelstraat. Op deze doordeweekse morgen neuzen er alleen vrouwen rond. Eén dame rekent twee borden en een schaalte af. Een andere zoekt een armbandje uit. Een zacht muzikje op de achtergrond, de geur van verse koffie: de conceptstore ademt rust en huiselijkheid.

Maar er zijn uitzonderingen. Conceptstore Make My Day heeft onlangs een mannenafdeling geopend in een apart pand in de Stikke Hezelstraat, tegenover de vrouwenstore. "We groeiden uit ons jasje", zegt mede-eigenaar Jan Ottevanger, terwijl hij wat platen sorteert. Make My Day richtte zich al langer op vrouwen én mannen. "Mannen- en vrouwenspullen in één zaak werkte goed, omdat vrouwen sneller naar binnen stappen en hun man dan meenemen. Aan de andere kant merk ik dat mannen in hun eigen vestiging makkelijker kleding passen en dingen uitproberen."

Waar Riedeman het als een gemiste kans ziet om je als winkel in Nijmegen niet op vrouwen te richten, ziet Ottevanger dit anders. "Ik denk dat we met een conceptstore speciaal voor mannen een gat in de Nijmeegse markt dichtten. Er is al zo veel voor vrouwen."

SOEZEN

Kattencafé Balthazar in de Van Welderenstraat richt zich niet speciaal op vrouwen. Toch is zo'n 70 procent van de bezoekers vrouw. Eigenares Sanne Versteeg: "Op een gemiddelde dag stappen hier zo'n 100 tot 150 vrouwen over de drempel." Terwijl Versteeg de koffie inschenkt, springt een

van de negen katten op tafel. De beestjes vermaken zich, ook wanneer het druk wordt. Twee van hen liggen rustig te zoen in de zon, een derde springt bij een gast op schoot en krult zich op. De katten genieten van de aandacht, de gasten – vooral vrouwen dus – geven deze graag.

Het kattencafé verwelkomt heus ook mannen, vertelt Versteeg, maar die blijven sterk in de minderheid. “Vrouwen zitten hier vaak langer, nemen een laptop mee. Ze zien een café als een verlengstuk van de huiskamer, terwijl mannen een kop koffie drinken en sneller overgaan tot de orde van de dag.”

De verschillen in koopgedrag zijn evident, maar alleen op sekse focussen is ook weer te beperkt, besluit Riedeman. “In de wereld van de retailsconomie kijken de salesmanagers en marketeers vooral naar klanttypes. Die verschillen zeker op geslacht, maar daarnaast valt natuurlijk nog veel meer onderscheid te maken.” *

GENDERLABELS

Geen zin om bij het winkelen te worden aangesproken op je sekse? Dan zul je opgelucht ademhalen bij de trend om genderlabels in ieder geval uit kinderkleding te verwijderen. De Amerikaanse ketens Target (2015) en Abercrombie & Fitch (2018) en het Britse John Lewis (2017) besloten jongens- en meisjeslabels af te schaffen ‘om seksstereotypen niet te versterken’. In Nederland ging afgelopen najaar de HEMA overstap. Maar veel Nederlanders zijn daar helemaal niet blij mee. ‘Zo kweken we homoseksuele jongetjes’, ‘mijn meisje is nu eenmaal een echt meisje’, zijn een paar van de reacties. ‘Belachelijk’, reageerde 87 procent van de ondervraagden in een poll van *Algemeen Dagblad* op de aankondiging van de HEMA.

Communicatiewetenschapper Serena Daalmans verbaast het niets. Ze onderzocht de mate van genderstereotypering in mediaboodschappen, en de mogelijke gevolgen die dit heeft. “De media staan erom bekend dat ze in reclames of series mannen en vrouwen op een stereotiepe manier representeren. In reclames werkt de man bijna altijd, de vrouw niet. En als ze werkt, vergeet ze de kinderen uit de opvang te halen.” Massamedia lopen doorgaans niet voorop, maar juist achter de ontwikkelingen in de samenleving aan, constateert Daalmans steeds weer. Dat valt de consument pas echt op als organisaties afwijken van de gangbare norm, hier: over vrouwen en mannen. Zoals dus de HEMA.

Protest in Nijmegen tegen het plan om abortusklinieken te sluiten.

De Feeks, vrijstaat in Nijmegen

In de hoogtijdagen van de vrouwenbeweging, halverwege de jaren zeventig, ontstonden allerlei vrouweninitiatieven in Nijmegen. Boekhandel De Feeks in de Van Wolderenstraat is er nog steeds.

Tekst: Jozien Wijkhuijs / Foto: Liesbeth Sluiter, Lesbisch Archief Nijmegen

In boekhandel De Feeks staat een grote stapel dozen, waar eigenaar Henri Jacobs geestdriftig omheen loopt. Naast de dozen staat een tafel met een schaakbord, de plek waar vaste klanten een praatje maken. Hoe hij De Feeks zou omschrijven? “Een grote chaos”, grapt Jacobs, terwijl hij met een plof een doos op de toonbank zet. Dan, op serieuze toon: “Deze winkel is een boekhandel gespecialiseerd in homo-, lesbische en vrouwenliteratuur. En een plek waar de hele dag koffie wordt gezet.”

Aan tafel zit Renee Schoffelen. Ze stond twintig jaar aan het hoofd van de boekwinkel, voor ze hem tien jaar geleden, namens de stichting, aan Jacobs verkocht. “Het idee voor De Feeks is ontstaan tijdens de hoogtijdagen van de

vrouwenbeweging”, zegt ze. “Er kwam een vrouwenhuis in Nijmegen, een blijf-van-mijn-lijf-huis, vrouwen verenigden zich in praatgroepen. Er was ook een groep die een plek wilde waar we onze eigen boeken konden verkopen, want boeken van vrouwen kregen in die dagen zelden recensies en waren moeilijk te verkrijgen. Voor Renate Dorrestein moest je in die dagen bijna de zwarte markt op.”

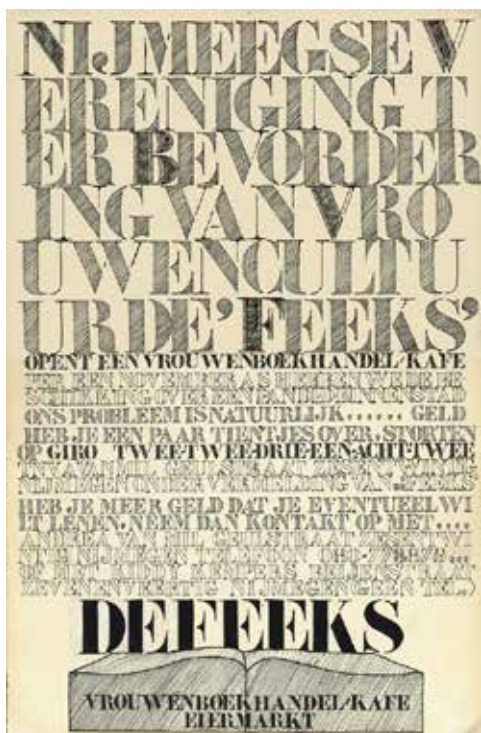
In 1977 opende vrouwenboekhandel De Feeks haar deuren aan de Eiermarkt, waar nu Bistro Romein huist. “Een heel groot pand”, herinnert Schoffelen. “Dat bleek ook nodig, want niet lang na de opening kwam er een vrouwencafé en een documentatiecentrum bij. Het was echt een vrijstaat in Nijmegen.”

Binnen die vrijstaat ontstonden allerlei acties en protesten. “We organiseerden bijvoorbeeld de Heksennacht, waarin we langs plekken liepen waar vrouwen waren lastig gevallen. Ook hielden we acties om pornobioscoop Le Paris dicht te krijgen. Dan spraken we af om verf tegen het filmdoek te gooien, of sloten dicht te kitten.” Toen minister van Justitie Dries van Agt – in die tijd omstreden vanwege zijn plan om abortusklinieken te sluiten – Nijmegen bezocht, wachtte hem een grote groep vrouwen die maandverband naar zijn hoofd slingerde. “Wel schoon maandverband hoor”, lacht Schoffelen.

ZOENEN

Er was in die jaren zeventig en tachtig ook een sterke lesbische beweging. “Veel lesbiennes stoorden zich aan het feit dat er heel heteronormatief naar vrouwenzaken werd gekeken. Toen in 1981 bijvoorbeeld een zomeruniversiteit werd georganiseerd over vrouwenzaken, werd met geen woord gesproken over vrouwen die op vrouwen vallen.” Nergens was volgens Schoffelen iets te vinden over lesbiennes:

VROUWEN GOOIDEN MAANDVERBAND NAAR DRIES VAN AGT

BRON: LESBISCH ARCHIEF

feministisch tijdschrift *Opzij* schreef er niet over en bij vrouwenstudies aan de universiteit werd deze groep grotendeels genegeerd. Zelfs het vrouwencafé was niet per definitie een veilige plek. “Er was altijd gedoe of lesbische vrouwen nou mochten zoenen of niet.”

In De Feeks werkte in die jaren een vrouw die stage had gelopen in New York, waar een *lesbian herstory archive* bestond. De vrouwen van De Feeks besloten iets soortgelijks op te richten in Nijmegen. Dit resulteerde in het Lesbisch Archief Nijmegen. Schoffelen: “Het moest een verzamelplaats worden waar vrouwen naartoe konden voor informatie: boeken, plaatjes, interviews, noem maar op. Daarnaast wilden we een plek bieden waar lesbische vrouwen hun spullen veilig konden opbergen. Soms vernietigde de familie na iemands overlijden namelijk alles dat erop wees dat de overledene lesbisch was.”

Het archief is tegenwoordig gevestigd in Bottendaal.

HYSTERISCH

In 1986 sloot het vrouwencafé haar deuren. “Het café liep gewoon niet meer. De tijd was voorbij.” Vrouwen hadden minder behoefte aan een eigen verzamelplek. Maar de boekhandel bleef wel bestaan en verhuisde naar het huidige pand, in de Van Welderenstraat. Ook daar was de nieuwe tijdsgeest merkbaar. “Aanvankelijk verkochten we alleen boeken van vrouwen. Daarbij waren we heel kritisch op de inhoud: boeken waar racistische uitspraken in voorkwamen, verkochten we niet. *Tien kleine negertjes* van Agatha Christie kwam er bijvoorbeeld niet in.” Naarmate de emancipatie vorderde, wilden vrouwen ook andere boeken lezen. Na lang vergaderen werd besloten dat sommige boeken van mannen ook verkocht konden worden.

Uiteindelijk verviel zelfs het woord ‘vrouwenboekhandel’. Al zijn de meeste auteurs in De Feeks nog altijd vrouwen, benadrukt eigenaar Jacobs. “Andere boekwinkels verkopen 70 procent boeken van mannen. Wij verkopen nog steeds 70 procent boeken van vrouwen. Er komen ook nog steeds meer vrouwen de winkel binnen, al is dat volgens mij in elke boekwinkel zo.”

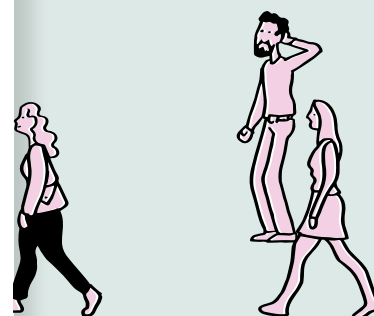
Boeken speciaal voor homo's verkopen niet meer zo goed als in de jaren tachtig. “Vroeger bestond ons aanbod voor 20 procent uit homo-boeken en was dat goed voor 80 procent van de omzet. Nu is dat niet meer zo: 80 procent van onze omzet komt uit gewone Nederlandse literatuur. Toch laat ik de nicheboeken gewoon staan. Want ook al maak ik er pas na drie jaar iemand blij mee, het blijft belangrijk dat ze er mogen zijn.” *

HEEFT NIJMEGEN TE VEEL VROUWEN?

Jochem Tolsma, deed als socioloog onderzoek naar 'downdating'.

“Omdat vrouwen vroeger vaak niet door mochten studeren, waren hoogopgeleide vrouwen zeldzaam. Het aanbod hoogopgeleide mannen was groot. Gevolg was dat veel mannen trouwden met een lager opgeleide vrouw. Dat betekende niet dat de vrouwen minder slim waren. Er zat veel ‘verborgen talent’ in de groep laagopgeleide vrouwen. Nu zijn er voor het eerst meer hoogopgeleide jonge vrouwen dan mannen in Nederland. In 2017 was 50,8 procent van de 30- tot 35-jarige vrouwen hoogopgeleid tegenover 43,3 procent van de mannen. In Nijmegen speelt dit natuurlijk ook.

Vanwege die scheve verhouding vinden niet alle vrouwen een even hoog opgeleide man. We zien een duidelijke toename van koppels waarbij de vrouw meer diploma's heeft – op dit moment 27 procent. Dat wordt downdating genoemd. De vraag is wat voor koppels dat zijn. Zijn die mannen écht veel lager opgeleid? Dat weten we nog niet. Stellen stonden niet te popelen om daarover te praten. Het is toch nog taboe als de vrouw het beter doet. De indruk is dat hoogopgeleide vrouwen relaties aangaan met mannen die het via een omweg alsnog hebben ‘gemaakt’, zoals ondernemers. En ze zoeken een partner met dezelfde interesses, die ze bij wijze van spreken tegen kunnen komen bij de opera. Een vrouwelijke hoogleraar die met een mannelijke bouwvakker hokt, zie je niet zo veel.”

Goeie bal jongen, eh meisje!

Traditionele mannensporten zijn populair bij vrouwen. Studentenvoetbalvereniging FC Kunde heeft zelfs een wachtlijst voor de vrouwenelftallen. Vox ging kijken bij een wedstrijd.

Tekst: Stijn Zunneberg / Foto's: Marjolein van Diejen, Getty Images

Op de kunstgrasmat van het sportcentrum staan deze zondagmiddag twee groepen dames elk in een cirkel opgesteld. Het zijn vrouwenelftallen van studentenvoetbalvereniging NSVV FC Kunde en voetbalvereniging SDOUC uit Ulft. De teams peppen zich op voor de wedstrijd, die op het punt staat te beginnen. Na de aftrap zoekt FC Kunde de aanval via een lange bal naar de watervlugge linksbuiten Sofie Velers. Haar directe tegenstander is alert en weet de bal te veroveren, waarna ook SDOUC de bal snel doorspeelt naar een van hun snelle en behendige buitenspelsters.

De toon is gezet. Tot aan het laatste fluitsignaal golft het spel heen en weer in een spannend duel tussen twee gemotiveerde ploegen die zonder schroom de aanval zoeken.

Niemand kijkt er nog van op: vrouwen beoefenen steeds vaker sporten die voorheen als mannensport werden bestempeld. Met vijf dameselftallen is het vrouwenvoetbal goed vertegenwoordigd bij NSVV FC Kunde. Er is zelfs een wachtlijst. "Onder de vrouwen is veel animo om bij ons te komen spelen", vertelt Michelle Groenewoud (22), bestuurslid en vleugelspeelster van vrouwen 3. Haar collega-bestuurslid Elise Hendriks (22), rechtsback van vrouwen 1, vult aan: "De dames spelen hoger dan de heren, daardoor tonen speelsters van hoog niveau interesse."

Het eerste elftal van FC Kunde speelt vanmiddag een belangrijke thuiswedstrijd in de strijd om promotie naar de eerste klasse. De speelsters zijn goed. Vorig jaar wonnen ze het Groot Nederlands Studenten Kampioenschap (GNSK), wat betekent dat ze komende zomer Nederland vertegenwoordigen op de European University Games (EUG) in Portugal.

De waardering voor het vrouwenvoetbal is groot bij FC Kunde, merken de twee bestuursleden. "De heren kijken er niet op neer, ze accepteren ons," stelt Joyce van Dijk (25), linksback van vrouwen 1. Dat blijkt ook tijdens de wedstrijd tegen SDOUC, als een stuk of tien jongens uit de herenteams na hun wedstrijd blijven hangen om de dames aan te moedigen.

WEDDENSCHAP

Die waardering is echter niet vanzelfsprekend. Toen middenvelder en aanvoester van vrouwen 1 Larissa Ruczynski (25) begon met voetballen speelde ze altijd met jongens. "Hoewel ik bij de KNVB-selectie zat, speelde ik bij mijn eigen club nooit in de selectie-elftallen. Pas bij de C-junioren werd ik geselecteerd, maar alleen vanwege een weddenschap tussen mijn trainer en de coach van de B1."

Toen Ruczynski later in een vrouwenteam speelde, moesten haar elftal na een gewonnen kampioenschap zelf de huldiging regelen, "terwijl de herenteams al op de platte kar mochten als ze niet degradeerden." De club van

Van Dijk zag aanvankelijk ook niks in vrouwenvoetbal, terwijl de moeder van Groenewoud pas na lang zeuren zwichtte voor de voetbalwens van haar dochter.

Het EK van vorig jaar, waar Nederland verrassend de Europese titel veroverde, heeft wat dat betreft een cultuurverandering ingezet. Meiden kiezen steeds vaker voor voetbal dan voor sporten als handbal of hockey. Tegelijkertijd moet er nog een stap worden gemaakt om ook de conservatiefste mannen over de streep te trekken. “Als zij het er nou eens over hadden”, lacht Van Dijk, verwijzend naar het praatprogramma *De tafel met Kees* van Kees Jansma.

THEATER

De tweede helft is halverwege. FC Kundeverdedigster Sara Busser zet bij een stand van 1-1 een fraaie sliding in om een schot van de SDOUC-rechtsbuiten uit het doel te houden.

Terwijl de dames van FC Kunde het lastig hebben tegen het stugge SDOUC, valt bij beide teams het spelplezier op. De dames peppen elkaar op en er wordt regelmatig gelachen, zonder dat dit afdoet aan inzet en fanatisme.

‘DE DAMES SPELEN HOGER DAN DE HEREN’

De weinige protesten tegen de scheidsrechters komen voornamelijk van de mannelijke coaches van SDOUC. Op dat vlak kunnen mannen volgens Hendriks en Groenewoud wat leren van de vrouwen. “Het is wat gemoedelijker bij ons, minder smerige overtredingen en minder opstootjes.”

Daarentegen vatten vrouwen akkefietjes volgens Ruczynski soms te persoonlijk op. “Voor mannen is het na wat ophef ook weer snel klaar.” Bovendien mogen vrouwen volgens Groenewoud best wat vaker een sliding maken.

Bij FC Kunde maken de vrouwen alvast reclame voor zichzelf. Als Hendriks na een vlotte combinatie wordt vrijgespeeld op de rechterflank, mompelt een voorbijganger bewonderend: “Goede bal jongen, eh meisje!”

Eindstand: 1-3. ★

Nieuwe hotspot met een ruig

Het Honigcomplex gaat tegen de vlakke, maar fabrieksterrein NYMA wordt al gereedgemaakt om de status als culturele hotspot over te nemen. Kersverse kwartiermaker Maarten de Wolff vertelt over de plannen.

Tekst: Thijs van Beusekom / Foto: Marjolein van Diejen

Uit de kozijnen steken glaszerven. Grote letters op het gebouw verwijzen naar de vroegere functie als kunstzijdespinnerij. Verderop bij de Vasim-fabriek voorzien vier graffiti-artisten, weggedoken in hun capuchon, een muur van een verse laag kleur. “Sommige mensen vinden dit soort plekken eng, ik hou hier juist van”, zegt Maarten de Wolff. Hij is als kwartiermaker belast met de nieuwe opzet van NYMA, een oud en vervallen terrein aan de Waal. Dit moet de nieuwe culturele hotspot van Nijmegen worden.

Het Honigcomplex, nu nog de favoriete hang-out van hip en cultureel Nijmegen, moet plaats maken voor woningen. Veel culturele instellingen

uit de Honig verkassen volgend jaar al naar de NYMA, dus er zit tijdsdruk achter het project.

REURING

Voor het tijdsprobleem heeft de kwartiermaker een oplossing: “Organische gebiedsontwikkeling: we werken zonder vooraf bedacht eindbeeld en bekijken per fase wat mogelijk is.” Door die werkwijze ontstaat er al snel ruimte voor (tijdelijke) activiteiten. “Daarmee creëren we reuring en gaat het project bij meer Nijmegenaren leven.”

Niet dat er nu nog niks gebeurt in en om NYMA. Integendeel, met cultuurspinnerij de Vasim herbergt het terrein al een geliefde culturele broedplaats.

Voor De Wolff is het allemaal nieuw, hij woont in Almere en werkt veelal in Amsterdam aan herbestemming van industrieel en cultureel erfgoed. Ook geeft hij lessen *entrepreneurship for society* aan de Hogeschool van Amsterdam. Het was een Nijmeegse student die hem op het bestaan van de NYMA wees. “Toen er een vacature kwam voor kwartiermaker, solliciteerde ik.” Sindsdien reist De Wolff veel op en neer.

KIEREN

Een belangrijke pijler onder het project is duurzaamheid, maar het verduurzamen van de NYMA is een hele klus. De tocht giert niet alleen door de kapotte ruiten, maar ook door grote kieren in de dunne muren en gaten in de vervallen daken. Gelukkig is het niet nodig het volledige complex te isoleren. “Ik ben met architecten in gesprek over box-in-boxbouwen. Je plaatst dan een gebouw in een gebouw,” zegt De Wolff. Hij is ook blij dat energiefabriek Engie naast NYMA een groene delta wil

randje

inrichten. “Dat sluit perfect aan bij onze plannen.”

Voor de kwartiermaker is het NYMA-project de ideale opdracht. “Iedereen wil dat hier iets gebeurt en is enthousiast over de mogelijkheden.” Wel moet hij lastige knopen doorhakken, want niet alle Honigondernemers kunnen mee naar de NYMA. “Alle partijen moeten vruchtbaar met elkaar samenwerken. Ze zijn onderdeel van een project dat, in tegenstelling tot de Honig, permanent is.” Een ander verschil is dat de NYMA meer losse gebouwen telt. “We gaan daarom werken met zones, waarbinnen vergelijkbare dingen plaatsvinden.” De overeenkomsten tussen Honig en NYMA blijven echter groter dan de verschillen. “En we zijn vastbesloten al het goede van de Honig hierheen te halen.”

BERLIJNESK

Om het NYMA-terrein geschikt te maken voor de eerste activiteiten wil De Wolff de buitenruimte onder handen nemen. Meer groen en meer kunst.

“Lichtkunst op de oude watertoren lijkt me mooi.” Ook plant hij een zogenaamde NYMA-residency, waar geïnteresseerden meedenken over de toekomst van de plek. Daarvoor kijkt hij ook naar studenten en wetenschappers. “Studenten zijn innovatief en onafhankelijk. Ze denken niet in bestaande wetmatigheden en vormen daarnaast een belangrijke doelgroep van NYMA. Wetenschappers brengen juist heel specifieke kennis.”

Op termijn krijgt de NYMA vijf soorten invullingen: sport en spel, kunst en cultuur, horeca, maakindustrie en evenementen. De Wolff: “We willen verschillende doelgroepen aanspreken, van jong tot oud. Er moet zowel ruimte zijn voor technofeestjes als voor een klassiek concert.” Ter inspiratie kijkt hij naar plekken als Strijp-S in Eindhoven, de Westergasfabriek in Amsterdam en, een tikje exotischer, de Bosphorus in Istanbul, met zijn watertaxi’s en stadsstranden. “De Westergas vind ik eigenlijk al te gepolijst. NYMA mag best een ruig Berlijnesk randje houden.” *

TIPS

Je kunt natuurlijk alle stadskranten uitpluizen, honderden sites afgaan of je abonneren op een veel te frequente nieuwsbrief om erachter te komen wat Nijmegen komende weken te bieden heeft op cultuurgebied. Maar je kunt ook gewoon achterover leunen en vertrouwen op de mening van Vox.

UITGAAN

THIJS VAN BEUSEKOM (24) IS HOOFD-REDACTEUR VAN NIJMEGEN CULTUURSTAD EN SCHRIJFT VOOR VOX.

SUBCULTUUR KINGSNIGHT

26 april, Doornroosje

Op de vooravond van Willy’s verjaardag kun jij je laten kronen tot koning(in) van de dansvloer, op de house- en technobeats van Eats Everything en Cinnaman. 23.00-06.00 uur. 19,50 euro.

SOUL CITY

19 mei, LUX

Zijn James Brown, Michael Jackson, Prince, Jamiroquai en Bruno Mars je muzikale helden? Dan moet je zeker naar Soul City gaan! De hele avond dansen en swingen op soulclassics, gedraaid op echt vinyl. 22.00 uur. 10 euro.

DRIFT FESTIVAL 2018

9 juni, VASIM

Drift behoeft eigenlijk geen introductie. Op 9 juni is het weer tijd voor het gebruikelijke feestje in de VASIM, met een keur aan artiesten. Hopelijk met het zonnetje op de bol!

14.00-00.00 uur. 32 euro.

LEZEN

JORDI LAMMERS (21) IS STUDENT NEDERLANDS EN VOORMALIG CAMPUSDICHTER VAN DE RADBOUD UNIVERSITEIT.

AVOND VAN DE GROTE BELOFTES

21 april, Thiemeloods

Muzikanten hebben de lp, schrijvers het *chapbook*. Op de Avond van de grote beloftes presenteren Jelko Arts, Marjolein Takman en Marjolein Visser hun nieuwste werk: een stripnovelle, een reisverhaal en meer.

20.00 uur. Gratis.

LIEFHEBBEN

25 april, Collegezalencentrum

Wat is liefhebben en hoe belangrijk is het voor de mens? Radboud Reflects vraagt het filosofen Annemarie Stee en Jan Drost, die met elkaar in gesprek gaan over aspecten als identiteit, idealisering en romantiek.

19.30 uur. Gratis.

STADSDICHTERS SPREEKUR

9 juni, Bibliotheek De Mariënborg

Wil je de Stadsdichter beter leren kennen? Dat kan. Stuur een mailtje naar stadsdichter@obgz.nl en je kunt Amal Karam je eigen gedichten voorleggen, schrijftips ontzutselen en vragen stellen over de wereld van de poëzie.

11.00 uur. Gratis.

LUISTEREN

TED VAN AANHOLT (22) IS BACHELOR-STUDENT FILOSOFIE, RECENSANT BIJ 3VOOR12 GELDERLAND EN CONCERT-FOTOGRAAF.

VANWYCK

20 april, LUX

Met haar prachtige, stemmige, donkere folk staat VanWyck bekend als de vrouwelijke Leonard Cohen. De Nederlands-Nieuw-Zeelandse singer-songwriter weet op haar debuutalbum *An Average Woman* met elk nummer de luisteraar te raken

20.30 uur. 15 euro.

SOHN

25 april, Doornroosje

SOHN? Als de naam geen belletje doet rinkelen, doen de tracks *Conrad* en *The Wheel* dat vast wel. De multi-instrumentalist begint langzaam maar zeker tot de grote namen in de elektronische muziek te horen.

19.45 uur. 19,50 euro.

KAMASI WASHINGTON

28 mei, Doornroosje

Washington werkte al voor zijn doorbraak samen met groten als Kendrick Lamar en Thundercat. Inmiddels speelt hij solo op alle grote festivals. Laat je wegblazen door de virtuoze jazzreus met zijn tenorsax.

20.00 uur. 35 euro.

ZIEN

LEONIE SMIT (22) IS VOORZITTER VAN DE FILMCOMMISSIE VAN CULTUUR OP DE CAMPUS EN STUDEERT CREATIVE INDUSTRIES.

PIEPSCHUIM: ZO DOEN WE DAT HIER

3 mei, De Lindenberg

Met 'Zo doen we dat hier' brengt Piepschuim een energieke en goed ontvangen show op het snijvlak van muziek, cabaret en theater. Rode draad: hoe vang je de Nederlandse geest? Wat voor land zijn we eigenlijk geworden?

20.30 uur. Vanaf 16 euro.

ISLE OF DOGS

Première 10 mei, LUX

In Wes Andersons nieuwe film *Isle of Dogs* volgen we Atari, die zijn hond Spots zoekt op een groot afvaleiland, waarnaar alle honden verbannen zijn. Dit alles in een dystopisch Japan.

Studenten 6,50 euro.

PROUD MARY

Première 17 mei, Vue

Proud Mary gaat over een huurmoordenaar die werkt voor een misdaadorganisatie in Boston. Haar leven wordt compleet op de kop gezet wanneer ze tijdens een moordopdracht een jongetje ontmoet.

Studenten 8,80 euro.

AGENDA

MEDEDELINGEN OF BERICHTEN VOOR **VOX CAMPUS** KUNT U STUREN NAAR: VOXCAMPUS@VOX.RU.NL

ALGEMEEN

www.ru.nl/studentenkerk

17 APRIL, 18.00 uur: Stressmanagement. Hoe ga je als student om met stress? Gezamenlijke maaltijd en workshop. Locatie: Studentenkerk.

20 MEI, 11.00 uur: Ruimte waar het licht kan komen. Het Koorproject Pinksteren brengt religieuze liederen van Doe Maars Henny Vriente ten gehore. Locatie: Studentenkerk.

PERSONEELSVENIGING

www.ru.nl/pv

13 MEI, 15.00 uur: Mind your Movement. Leer in deze sportles bewegen met juist heel weinig spierspanning en vind de balans tussen controle en loslaten. Locatie: Radboud Sportcentrum.

17 JUNI, 15.00 uur: Zelfverdedigingscursus inclusief agressiereductie. Leer op een sportieve manier om sterker te worden en je weerbaar op te stellen. Locatie: Radboud Sportcentrum.

CULTUUR OP DE CAMPUS

www.ru.nl/cultuuroppedecampus

24 APRIL, 20.00 uur: Bottles of Love. Hyperpopband met dansbare *eighties*-achtige feelgoodmuziek. Locatie: Cultuurcafé.

RADBOUD REFLECTS

www.ru.nl/radboudreflects

19 APRIL, 19.30 uur: De zachte kant van harde feiten. Lezing door wetenschapsfilosoof Trudy Dehue, die ervoor pleit dat we de waarden achter de wetenschap niet uit het oog verliezen. Locatie: Collegezalencentrum.

24 APRIL, 19.30 uur: Burn-out. Meer dan een mentale kwestie? Lezingen en gesprek met hersenwetenschapper Erno Hermans, psycholoog Sabine Geurts en schrijver Bregje Hofstede. Locatie: Collegezalencentrum.

25 APRIL, 19.30 uur: Liefhebben. Lezing en gesprek door filosofen Annemarie van Stee en Jan Drost.

Wat leert liefhebben jou over de ander, en vooral ook over jezelf? Locatie: Collegezalencentrum.

9 MEI, 19.30 uur: Je mening uiten. Hoe doe je dat? Filosofische werkplaats met filosoof Carli Coenen. Ga samen op zoek naar de waarde van onze mening. Locatie: Thiemeloods.

15 MEI, 20.00 uur: Straatloggers en relschoppers: nieuwe politieke stemmen. Lezing door filosoof Femke Kaulingfreks. Zij betoogt dat jongeren met hun 'straatpolitiek' net zo goed betrokken zijn bij de samenleving. Locatie: LUX.

16 MEI, 19.30 uur: Bewaren. Film en gesprek. Waar komt onze bewaarzucht vandaan? Wat verandert de digitale wereld hieraan? Regisseuse Digna Sinke onderzoekt het met haar moeder (92). Locatie: LUX.

14 t/m 17 mei: Groene Week

23 APRIL, 18.30 uur: Science Festival. Wetenschapsfestival met muziek, lezingen en een interactieve markt rondom het thema: *the impact of technology*. Locatie: Huygensgebouw.

8 MEI, 21.00 uur: Finale Kaf en Koren. Support je favoriet en ontdek welke act studentenband van het jaar wordt. Locatie: Merleyn.

9 MEI, 19.30 uur: Comedy Night - English edition. Locatie: Cultuurzaal C.

14 T/M 17 MEI: Groene Week. Hoe kan jij duurzamer leven? Workshops, lezingen, films, optredens en meer. Locatie: Tuin Studentenkerk.

22 MEI, 15.30 uur: Kunstfest. Onderzoek de dunne lijn tussen kunst en commercie en geniet van de stands, live muziek en festivalsfeer. Locatie: Pieter Bondamplein.

23 MEI, 19.30 uur: Brazil. In deze retro science-fictionfilm wordt een bureaucraat verliefd op zijn droomvrouw. Locatie: Cultuurzaal C.

23 MEI, 12.45 uur: De eenzame student. Academic Affairs met psycholoog Maaïke Verhagen, over eenzaamheid onder studenten. Locatie: n.n.b.

29 MEI, 19.30 uur: Afrotopia. Lezing door de Senegalese filosoof en econoom Felwine Sarr. Hij stelt dat Afrika zich bewust moet worden van de eigen, enorme potentie. Locatie: n.n.b.

11 JUNI, 19.30 uur: Een geheim bewaren. Hoe doe je dat? Filosofische werkplaats met filosoof Frank van Caspel, over de lasten en waarden van geheimen. Locatie: Thiemeloods.

12 JUNI, 20.00 uur: Nietzsche en post-truth. Lezing door filosoof Gert-Jan van der Heiden. Wat vertelt Nietzsche ons over waarheid, en wanneer gaan we daaraan voorbij? Locatie: LUX.

18 JUNI, 19.30 uur: Too Many People? Ethics and Population. Lezing door Australische ethicus Peter Singer. Hij stelt dat we honger en klimaatverandering pas kunnen aanpakken als we het taboe rond overbevolking doorbreken. Locatie: n.n.b.

ADVERTENTIE

Autoverhuur Nijmegen

Autoverhuur Nijmegen
Nieuwe Dukenburgseweg 13, 6534 AD, Nijmegen
Postbus 1130, 6501 BC Nijmegen
Tel. 024-3817161

HET GEDICHT

SANDER BISSELINK
IS DIT COLLEGEJAAR
CAMPUSDICHTER.
IEDERE MAAND
SCHRIJFT HIJ EEN
GEDICHT VOOR
VOX.

Mariken500

Mariken trekt geen broek meer aan
geen ridders
laat het beenhaar staan
haar parfum van potvisdarm
Mariken gaat de heimwee aan

mascara Moenens
het is menens
sieraden breken als een hand
in gezelschap van cyclopien
dat beetje snor dat beetje nee

mag Mariken dan geen spijt?
geen kunsten heksen seksen bier
dat beetje chaos en verderf
mag de spijt en mag het kwijt

wil ze Moenen mogen
zoenen moeten mogen laten
spijt van valse kale plekken
van niet meer dan een verhaal

FOTO: GETTY IMAGES

COLOFON

Vox is het maandelijks onafhankelijk magazine van de Radboud Universiteit.

Redactie-adres: Thomas van Aquinostraat 1,
Postbus 9104, 6500 HE Nijmegen,

Tel: 024-3612112

redactie@vox.ru.nl

www.voxweb.nl / @voxnieuws

Redactie: Leoni Andriessen, Annemarie Haverkamp
(hoofdredacteur), Ken Lambeets, Mathijs Noij,
Jozien Wijkhuijs, Martine Zuidweg (bladcoördinator)

Eindredactie: Lydia van Aert

Columnisten: Lucienne van der Geld

Aan dit nummer werkten mee: Thijs van
Beusekom, Sander Bisselink, Lara Maassen,
Stan van Pelt, Linda van der Pol, Mickey Steijaert,
Stijn Zonneberg

Fotografie: Dick van Aalst, Bert Beelen, Marjolein
van Diejen, Duncan de Fey, Erik van 't Hullenaar,
Gerard Verschooten

Illustraties: Roel Venderbosch, emd 

Vormgeving en opmaak:

gloedcommunicatie, Nijmegen

Advertenties: Bureau van Vliet

Tel: 023-5714745

zandvoort@bureauvanvliet.com

advertentie@vox.ru.nl

Druk: MediaCenter Rotterdam

